

KARŠTOJI ŠIRDIS

PENKIŲ VEIKSMŲ KOMEDIJA

VEIKĒJAI:

PAVLINAS PAVLINYČIUS KUROSLEPOVAS, (žymus pirklys
MATRIONA CHARITONOVNA, jo žmona
PARAŠA, jo pirmosios žmonos duktė
SILANAS, tolimas Kurosliepovo giminaitis
SERAPIONAS MADARJIČIUS GRADOBOJEVAS, gorodničius
TARASAS TARASYČIUS CHLYNOVAS, turtingas rangovas
ARISTARCHAS, miestelėnas
NARKISAS, Kurosliepovo ūkvaizdis
GAVRILA, Kurosliepovo pardavėjas
VASIA ŠUSTRYJUS, neseniai bankrutavusio pirklio sūnus
PONAS, su didellais ūsais
SIDORENKA, policijos puskarininkis ir gorodničiaus raštvedys
ZIGUNOVAS, sargybinis
MERGINA
KUROSLEPOVO DARBININKAI
MIESTELĖNAI: 1-asis, 2-asis, 3-čiasis
IRKLININKAI
DAINUOTOJAI
KAREIVIAI-INVALIDAI
ARĖŠTUOTIEJI
ĮVAIRŪS ŽMONĖS

Veiksmas vyksta prieš trisdešimt metų — apskrities mieste
KALINOVE

PIRMASIS VEIKSMAS

Kiemas: į dešinę nuo žiūrovų — šeimininko namų priebutis, šalia — durys į kambarį, kur gyvena pardavėjas ir ūkvaizdis; į kairę — fligelis, prieš jį — tvoros dalis; prieš fligelį — krūmai, didelis medis, stalas ir suolas; užpakaliniame plane — vartai. Vasaros vakaras; aštunta valanda

PIRMOJI SCENA

Gavrila sėdi ant suolo su gitara rankoje. Silanas su šluota stovi šalia

Silanas. Girdėjai, vagystė pas mus?

Gavrila. Girdėjau.

Silanas. Štai kur ji man sėdi — vagystė ta. Tai dabar, broliukai mano — ponai pardavėjai, žiūrėkite, kad būtų viskas tvarkingai: devinta valanda — namie, ir vartai užsklesti. O jau šitas, kad naktimis per tvorą lipinėti — šitą paprotį jau reikės mesti; o jei ne — už sprando, ir pas šeimininką.

Gavrila. Keistas žmogus, o jeigu yra reikalas.

Silanas. Aš pasakiau, o jūs jau žinokitės! Aš dabar labai piktas, štai kaip piktas, baisul!

Gavrila bruzgina gitara. Silanas tylėdamas žiūri į rankas
Susigraibai?

Gavrila. Susigraibysiu palengva. (*Dainuoja akompanuodamas sau gitara*)

Nei tėtuko, nei mamutės,
Nieko nėra namuose,
Nieko nėra namuose,
Lįsk pro langą, mielasai.

Silanas. Daina rimta.

Gavrila. Daina nuostabi, dainuok kokioj tik nori draugijoj, tik va per daug jau pertempiau... Ziūrėk gerai Matai? Neišeina, ir daryk ką nedaręs.

Silanas. O aš manau, draugas mielasai, kad tau šitą užsiėmimą geriau būtų mesti.

Gavrila. Kodėl man jį mesti, dėduli Silantijau? Kiek aš triūso padėjau, tik pagalvok tu!

Silanas. Kankinio kančios tau tiktai...

Gavrila. Kančia tai nieko, tik nuostolių daug, tas tai tiesa; gitara instrumentas trapus.

Silanas. Jei taip užsimojęs trinktelėtų į pečių, ir neliktų jos.

Gavrila. Neliktų, broliuk tu mano, neliktų, verktų pinigėliai.

Silanas. Į pečių? A? Moka šeimininkas šitokį pokštą iškrest; kai pamatys tą tavo gitarą, tuoj į pečių! Gražu bus!

Gavrila (*atsidusęs*). Ne visada į pečių, dėduli Silantijau, dvi jau į mano galvą sukūlė.

Silanas. Tikrai juokinga buvo; visi namai suskambėjo.

Gavrila. Kam juokinga, o man...

Silanas. Skaudėjo? Savaime aišku, jei dar kampu...

Gavrila. Na, kad ir ne kampu... Bet aš šito nepaisau, galva mano nuosava, ne pirktą; o už gitaras pinigūs moku.

Silanas. Tai tiesa. Galva paskaudės, paskaudės ir sugis, o gitaros jau nebesugydysi.

Gavrila. Ką gi, ar nesinešdinti man? Kad šeimininkas nepamatytų.

Silanas. Nel! Kur čia jis! Miega, kaip paprastai. Naktį miega, dieną miega; nusimiegojo visiškai, jokio supratimo neturi apie nieką, po nosimi nemato. Kas iš tikrųjų buvo, ką sapne sapnavo — viską apsiblausęs sumaišo; ir šnekta jo neaiški, tik baubia; na, o paskui nieko, apsieina.

Gavrila (*garsiai dainuoja*)

Nei tėtuko, nei mamutės,
Nieko nėra namuose,

[*priebutį įeina Kurosliepovas*

Silanas. Palauki! Ziūrėk, bus išėjęs! Taigi kad! Bėk, kad nepakliūtum! Arba palauki! Prisigūžk čia; jis toliau priebučio ne-nueis — toks tinginys!

Gavrila slepiasi

ANTROJI SCENA

• *Kurosliepovas ir Silanas*

Kurosliepovas (*Sėda priebutyje ir kurį laiką žiouvauja*). Ir kodėl tas dangus griuvo? Taip va ir griūva, taip va ir griūva. Ar man sapnavosi, ar kas? Atspėk gi kad nori, kas dabar pasaulyje, rytas ar vakaras? O nieko nėra, kad jie sudulėtų... Matrional Nei namuose, nei kieme, kad juos kur!.. Matrional Štai kaip baisu, kada nežinai, kas pasaulyje... Klaiku kažkaip. Sapnavau aš tai, ar ką? Malkų, rodos, daugybė priskaldyta ir velniai sukinasi. Kam tos malkos, klausiu? Sako: nusidėjeliams spirginti. Negi aš pragare? Kurgi visi prasmego? Ir kokia baimė šiandien mane ap-sėdol! O dangus štai ir vėl griūva? Tikrai griūva... Mano mieliausieji! Štai jau ir kibirkštys! O ką, jei pasaulio pabaiga atėjo! Niekio nepaprasto nėra. Visa gali būti, dėl to, kad... Štai smala iš kažkur pakvipo, ir dainavo kažkas laukiniu balsu, ir stygų garsas ar dūdų, ar kas... Nesuprasi.

Muša miesto laikrodis

Vienas, du, trys, keturi, penki, (*skaito neklausydamas*) šeši, septyni, aštuoni, devyni, dešimts, vienuolika, dvylika, trylika, keturiolika, penkiolika.

Laikrodis išmuša aštuonias

Tiktai? Penkiolika!.. Dieve mano! Prisigyvenome! Penkiolika! Iki ko prisigyvenome! Penkiolika. Ir dar mažai mums nusidėjeliams! Dar bus!.. O gal nueiti ir išgerti dėl viso pikto? Bet, sako, tokiu atveju blogiau, reikia, kad žmogus su švaria sąžine... (*Saukia*) Silantijau, eil..

Silanas. Nešauk, girdžiu.

Kurosliepovas. Kur tu dingai? Šitokie dalykai prasideda!..

Silanas. Niekur nedingau, čia stoviu, čia, tave saugau.
Kurosliepovas. Girdėjai laikrodį?
Silanas. Na ir kas?
Kurosliepovas. Taigi, mat! Visi dar gyvi?
Silanas. Kas?
Kurosliepovas. Namiškiai ir visi pravoslavai krikščionys?
Silanas. Atsipeikėkl! Nueitum nusiprausti.
Kurosliepovas. Vandens šaltiniai dar neišseko?
Silanas. Ne. Kodėl turėtų išsekti?
Kurosliepovas. O kurgi dabar žmona?
Silanas. Į svečius išėjo.
Kurosliepovas. Šitokie dalykai dedasi, ji turi būti prie vyro.
Silanas. Na, tai jau jos reikalas.
Kurosliepovas. Koks čia svečiavimasis gali būti! Atrado laiką! Šitoksai baugas!
Silanas. Koks!
Kurosliepovas. Penkioliktą valandą išmušo, kad visi išgirstų.
Silanas. Na, penkioliktą ne penkioliktą, bet devintą tai tikrai. Patsai laikas vakarieniauti, o paskui ir vėl gulti.
Kurosliepovas. Tu sakai — vakarieniauti?
Silanas. Tai būtina. Jei jau taip nustatyta, be to negalima.
Kurosliepovas. Tai, vadinas, dabar vakaras?
Silanas. Vakaras.
Kurosliepovas. Ir viskas, kaip kas dieną? Nieko ypatingo?
Silanas. Kaipgi kitaip?
Kurosliepovas. O aš taip išsigandau! Ar maža ką čia sėdėdamas prigalvoji. Man pasirodė, kad pasaulio pabaiga atėjo. Bet, tiesą sakant, nedaug ir betruksta.
Silanas. Neverta kalbėti.
Kurosliepovas. Sobore pasibaigė?
Silanas. Ką tik dabar.
Kurosliepovas (*niūniuoja*). Na, kaipos... Vartus užsklendei?
Silanas. Užsklendžiau.
Kurosliepovas. Reikia eiti patikrinti.
Silanas. Prasivaikščiok truputį, bus geriau...

Kurosliepovas. „Prasivaikščiok truputį.“ Niekur tu neprižiūri. Visur reikalinga sava akis. Man du tūkstančiai rublių dingo. Juokai! Užpelnyk!

Silanas. Miegok daugiau, tai ir viską išvogs.

Kurosliepovas. Argi jums gaila šeimininko labo! Aš dar su tavimi... palauk.

Silanas. Kaipgi? Išsigandau! Nieko man neprikiši. Aš savo darbą dirbu, visą naktį vaikštau, be to dar šunys... Galiu prisiekti. Ne tiktai kad vagis, musė nepralėktų! Kur buvo tavo pinigai?

Kurosliepovas. Nesuspėjau į skrynią įdėti, po pagalve buvo, kojineje paslėpti.

Silanas. Patsai spręsk, kas galėjo prieiti. Kojinėse slėpei, tai kojines ir iškvosk kaip reikiant.

Kurosliepovas. Sakyk. O jei ne, tai sučiupsiu už plaukų ir taip, kaip bobos baltinius velėja...

Silanas. Per trumpos rankos!

Kurosliepovas. Vėlgi vyno negali užlaikyti, visais buteliais dingsta.

Silanas. Ieškok pas tą, kas geria, o mane dievas apsaugojo.

Kurosliepovas. Kas gi tai galėjo pavogti?

Silanas. Stačiai nuostabu!

Kurosliepovas. Jau, rodos, jei aš žinočiau...

Silanas. Taigi, ir aš, jei tiktai...

Kurosliepovas (*niūniuodamas*). Na, kaipos... Tai vakarieniauti tu sakai?

Silanas. Tiek ir belieka.

Kurosliepovas. Eisiu įsakyti.

Silanas. O vartai?

Kurosliepovas. Paskui. Tu man! (*Grasina*) Klausyk! Nedidelis daiktas, kad tu dėdė. Žiūrėk man, kad viskas būtų kaip reikiant — ir durys, ir užraktai! Labiau nei savo akis, labiau nei akies vyzdį saugok. Aš dėl jūsų neturiu nusmukti.

Silanas. Na jau gana! Pasakyta ir bus.

Kurosliepovas. Kur pardavėjai?

Silanas. O kas juos žino?

Kurosliepovas. Jei kurio nėra, neatidaryk, tegu už vartų nakvoja; tik šeimininkę įleisk. O jei pašalietis, tai nors pažįstamų pažįstamiausias — nė artyn nesileisk. Mano duktė taip pat jau nuotakos metuose. (*Eina į namą*)

TREČIOJI SCENA

Silanas, Gavrila, ir vėliau Vasia Sustrijus

Silanas (*prieina prie Gavrilos*). Išlįsk, nieko.

Gavrila. Išėjo?

Silanas. Išėjo. Štai dabar pavakarieniaus ir vėl migs. O kodėl jie taip miega? Todėl, kad kapitalas! O tu čia visą naktį styp-sok. Prisigrobė pinigų, o tu juos jam saugok. Du tūkstančiai rub-lių! Lengva pasakyti! Dėl tavo, sako, nepriežiūros! Kokių priekaištų senatvėje tenka susilaukti! Ak, kad aš taip šitą vagį!.. Aš jam!.. Dantimis, rodos, suėščiaul.. Pasirodytų jis man, tiesiai su šluota aš jam... (*Pamatęs Vasią, kuris pasirodo ant tvoros*) Palauk, pa-lauk! Štai jis! Lukterk, leisk jam nuo tvoros nulipti. (*Puola ant jo su šluota*) Policijai!

Vasia. Ką tu, ką tu! Nerėkauk, aš savasi!

Silanas (*čiumpa jį už apikaklės*). Iš tiesų gi savo besama! Kad taip tave! Išgąsdinai. Kodėl gi tu per tvorą? Polici... .

Vasia. Nerėk, susimildamas. Aš pas jus norėjau tik truputį pasėdėti, namie kažkaip nuobodu.

Silanas. Jei tu pas mus garbingai, tai tam yra vartai.

Vasia. Vartai užsklęsti, o baladosies — ko gero šeimininkas iš-girs.

Silanas (*laikydamas už apikaklės*). O kur tai pasakyta, kad galima per tvorą? Poli... poli...

Vasia. Pasigailėk! Juk tu mane žinai, ar aš pirmą kartą?

Silanas. Žinau, kad tu ir anksčiau per tvorą lipinėjai. Tai kartą pagaliau baigės, anksčiau niekas nieko nepasigedo, o dabar va du tūkstančiai rublių dingo. Štai ką reiškia jus paikinti!

Vasia. Juk ne aš gi pavogiau, tu pats žinai, kiek man tai gali rūpėti?

Silanas (*purto jį už apikaklės*). Tau nerūpi! Tau nerūpi! Gal man vienam už visus atsakyti! Jums nė vienam nerūpi. Viską aš! Dabar tu man užgiedosi! Policijai!

Gavrila. Liaukis tu jį čia tampęs.

Silanas (*Vasiai*). Pulk į kojas.

Vasia lenkiasi

Štai, taip! (*Vėl čiumpa už apikaklės*)

Vas ia. Kodėl tu mane vėl už apikaklės nutvėrei?

Silanas. Dėl atsargumo. O tėvas, ar sveikas.

Vas ia. Ačiū dievui.

Silanas. Žinau aš, ko tu atėjai; nėra jos namie, į svečius išėjo.

Vas ia. Leisk gi.

Silanas (*laikydamas už apikaklės*). Į svečius išėjo, mielas drauge. Štai, lukterk, grįš. Kai grįš, tai pasimatysi, ką gil

Vas ia. Gana tau mane minkyti. Kam tu mane už apikaklės vis laikai?

Silanas. O štai ką! Ar nenuvesti tavęs pas šeimininką dėl viso ko?

Vas ia. Silantijau Ivanyčiau, ar krikščionis gi tu esi?

Silanas (*paleidžia*). Na, dievai tavęs nematė! Sėdėk čia! Tik žiūrėk: garbingai ir padoriai; o jei kas, tuoj rankas už nugaros, ir pas šeimininką. Supratai?

Vas ia. Ko gi čia nesuprasti?

Silanas. Na, taigi. Man įsakyta, tai aš jau... (*Nueina ir beldžia į lentą*)

Gavrila. Kodėl taip ilgai nesirodai?

Vas ia. Laiko neturėjau. Žinai, Gavrik, kokius aš stebuklus mačiau, per visą gyvenimą nepamatytum!

Gavrila. Kurgi tai?

Vas ia. Pas Chlynovą.

Gavrila. Pas rangovą?

Vas ia. Taigi. Jis dabar parangas metė.

Gavrila. Argi tu dabar jokio darbo nebeturi?

Vas ia. Koks čia darbas! Viskas eina pasklandomis, nežinau ko griebtis. Į žmones eiti nesinori, tas kapitalas ir mane taip pat išlepino...

Gavrila. Norėsi nenorėsi, o išeisi, kai valgyti nebeliks.

Vas ia. Na, kaip dievas duos, o kol kas pašvilpausiu.

Gavrila. Ką gi tu ten, kokius neregėtus daiktus matei pas Chlynovą?

Vas ia. Stebuklail! Jis dabar gyvena vasarnamyje, savo miškelyje. Ir ko pas jį nėra! Sode pavėsinių, fontanų pristatė, savi dainuotojai, kiekvieną šeštadienį kariškas orkestras, įvairių valčių įrengė, irklininkus aksominiais kaptonais aprengė. Sėdi sau ant balkono be surduto, medaliais apsikabinėjęs ir geria šampaną iš

pat ryto. Aplink namus žmonės renkasi, visi juo stebisi. O kai įsako žmones leisti į sodą keistenybių pažiūrėti, tada jau sodo takelius šampanu palaisto. Rojus, o ne gyvenimas!

Gavrila. O juk neseniai iš valstiečių.

Vasia. Tokią jau, mat, galvą jis turi. Jau kokių gi savo užgaidų jis nepatenkinal Patranką nusipirko. Ko dar bereikia! Tik tu sakyk! A? Patranką! Ko dar benorėti pasaulyje? Ko dabar pas jį nėra? Visko.

Gavrila. Kam gi ta palranka?

Vasia. Kaip tai kam, keistas žmogus? Turint tokį kapitalą, tai būtinas daiktas. Kai tik geria stiklą, tuoj ir šauna, geria antrą — šauna, kad visi žinotų, kokia jam garbė prieš kitus. Kitas mirs, šitokios garbės nesusilauks. Kad bent dienele taip pagyvenus?

Gavrila. Ką jau mums! Tu prašyk dievą, kad savo amžely darbo netrūktum, kad sotus būtum.

Vasia. Dar toksai ponas su juo. Jis jį iš Maskvos parsivežė, pas save paėmė dėl pavaizdumo ir visur su savimi vežiojas dėl orumo. Ponas šitas nieko neveikia, daugiausia tyli ir tik šampaną geria. Ir didelė alga paskirta jam už išvaizdą, vien už tai, kad baisiai nepaprasti jo ūsai. Va, taip pat šitam ponui gyvenimas, mirti nesinori.

Gavrila. Ech, brolau Vasia! Kam tu pavydi! Siandien jis tą poną šampanu girdo, o ryt, gal būt, išplūs ir pragins. Gerai, kad pinigėlių turės, o jei ne, tai ir kulniuok pėsčias į Maskvą. O tu, nors tik skatiką kišenėje turi, bet pats sau ponas.

Vasia. Ir dar jis turi kitą adjutantą, vietinį miestietį Alistarchą.

Gavrila. Zinau.

Vasia. Šitas tik išmonėms: kaip ką padaryti nuostabiau, išgerti linksmiau, kad ne vis vienas ir tas pats. Mašinas Chlynovui daro, vėliavėles daro, fontanus sode praveda, spalvotus žibintus lipdo, gulbę padarė ant valtės, visiškai kaip gyva; laikrodį su muzika ant arklidės bokšto pastatė. Šitas negeria ir pinigų daug neima, dėl to mažiau jį ir gerbia. „Tavo, sako, auksinės rankos, susikrauk kapitalą pas mane!“ — „Nenoriu, sako Alistarchas, ir tavo kapitalas visai neteisingai įgytas.“ — „Kaip tu, sako, drįsti taip stačiokiškai, išginsiu tave.“ Alistarchas jam tiesiai: „Gink, sako, neverksiu, mano gyvenimui jūsų, kvailių, užteks.“ Ir taip lyg pasibara. Alistarchas jo visiškai nebijo, tiesiai rėžia ir plūstasi į akis.

O Chlynovas už tai jį net myli. Juk iš tikrųjų, pinigų Chlynovas daug turi, o gyventi nuobodu, todėl jis nieko daugiau ir nežino, kaip tuos pinigus švaistyti, kad būtų linksma. „Jei, sako, nebebus pas mane Alistarcho, imsiu juos tiesiog, saujoms žarstyti.“ Štai jam Alistarchas ir reikalingas, kad galvotų už jį. O jei ką pats išgalvoja, viskas kerėpliška. Šit neseniai sugalvojo vasarą pasivažinėti rogėmis po laukus. Čia netoli kaimas; surinko dvylika merginų ir pakinkė jas į roges. Na, ir kokia pramoga! Kiekvienai merginai davė po auksinį. Ir šit staiga jį graužatis pagauna: „Nebenoriu, sako, girtuokliauti, noriu už savo nuodėmes atgailauti.“ Sušaukia dvasiškiją, susodina svetainėje pagal tvarką, ratu, ant krėslų ir pradeda vaišinti, visiems į kojas lenkiasi, paskui giedoti priverčia, o pats sėdi vidury kambario ir karčiomis ašaromis rauda.

G a v r i l a. Ką gi tu pas jį veikei?

V a s i a. Mane Alistarchas pasikvietė. Jie dabar šitą valtį-žaislą visą savaip perdirbo. Valtis tikra, plaukioja po tvenkinį aplink salą, o saloje užkandžiai ir vynas, Alistarchas, šeimininkas, aprengtas turku. Tris dienas iš eilės šitą žaidimą žaidė, nusibodo.

Ieina Narkisas

KETVIRTOJI SCENA

Tie patys ir Narkisas

N a r k i s a s. Na, ką gi, tegu bus taip: prie jūsų prisėsiu, tiek to, kad ir jūs man ne kompanija. (*Sėda*)

V a s i a (*nekreipdamas į jį dėmesio*). Lyg plėšikai apiplaukia porą kartų aplink salą, o atamanas žiūri per žiūronus ir staiga kad suriks ne savo balsu, tuoj pririša laivą ir ima plėšti, o šeimininkas lenkiasi ir visus vaišina.

N a r k i s a s. Kokie čia plėšikai pasirodė: ir iš kur? Ką man tuoj būtų žinoma.

V a s i a (*neklausydamas jo*). O šeimininkas kalba turkiškai ir taip panašus, kaip ir turi būti.

N a r k i s a s. Yra tokių, kurie kalbėtis nenori, bet ir muša juos už tai kaip reikiant.

V a s i a. Ir aprenkti visi aksomu, tikru, Venecijos aksomu.

N a r k i s a s (*išsiima iškvėpintą raudoną skepetaitę ir vėduojasi ja*). Gal būt, ir kiti apsirengti moka taip, kad ir pirkliui nosį nušluostytų.

Gavrila. Važiuk sau su savo kvepalais!

Narkisas (*parodydamas žiedą*). Ir safirus gali turėti, kokių pirklių vaikai net mačė nėra. Apie tuos jūsų plėšikus viską sužinosim, slėpti jų čia nėra jokio reikalo.

Vasia. Gal būt, ir tu pats plėšikas, kas tave žino!

Narkisas. Ir už tokius žodžius tokiems kaip jūs taip pat trumpas teismas.

Vasia. Kai aš Maskvoj buvau, „Dviejų vyrų žmoną“ mačiau, ten tiesiog iš laivo šautuvais ir pila. Kas begali būti geriau.

Narkisas. O šit aš nuvažiuosiu į Maskvą ir pažiūrėsiu, pažiūrėsiu, ar tiesą tu sakai.

Vasia. O jau tam aktoriui, kad plojo, tai plojo — baisul!

Narkisas. Palauk, broleli, kai aš pažiūrėsiu, gal būt, pasirodys, kad tu niekus būsi nupliauškęs.

Vasia. O čia pirklys, ne aktorius, ir daugiau į plėšiką panašus.

Narkisas (*atsistoja*). Kaip matyti, protingai kalbėti jūs nemokate, man neverta klausytis. O tarp kitko, reikia pasakyti, aš pats greitai į pirklius išėisiu. (*Nueina į fligelį*)

Gavrila. O tu pasiklausyk, kokią aš dainą sudėjau.

Vasia. Drožkl!

Gavrila (*dainuoja, akompanuodamas gitara*).

Nei tėtuko, nei mamutės,

Nieko nėra namuose,

Nieko nėra namuose,

Lįšk pro langą, mielasai!

Silanas (*iš tolo*). Tyliau, šeimnininkas...

Kurosliepovas išeina į priebutį

Gavrila (*neklausydamas su dideliu azartu*).

Nieko nėra namuose,

Lįšk pro langą, mielasai,

Mielas ranką nor paduot,

Kazoks rimbu nor užduot.

Nei čia durys, nei čia siena,

Nei mergelė buvo viena,

Kurosliepovas (*nueina nuo priebučio*). Gavriuškai Va.
kas čia šūkauja! Kokį tu čia triukšmą kieme kelii!
Gavrila. Brolyti! Imk greičiau gitarą ir spruk į krūmus.

Vasia ima iš jo gitarą ir lenda į krūmus

Kurosliepovas. Kam aš kalbul Kurčias tu, ar ką? Eik čia
tuojaus ir su visa bandūra!

Gavrila. Gitaros aš neturiu, Paulinai Paulinyčiau, prasmego
vietoje, nėra, ot taip tik...

Kurosliepovas. Kaip taip? Kaip taip, sukčiaul!

Gavrila. Aš, Paulinai Paulinyčiau, su lūpomis, tikrai su
lūpomis.

Kurosliepovas. Eikš čionai, eikš čionai, sakau taul!

Vasia nubėga su gitara į fligelį

Silanas. Tu, broliuk, eik, jei tau įsako: jau nieko kito nelieka.

Gavrila. Kas čia tokio. Aš einu.

Silanas. Na, truputį apdaužys, jau be to negalima, tam jis
ir šeiminkas.

*Gavrila eina koja už kojos. Kurosliepovas suka iš šaliės ir nori
prie jo prisiartinti. Gavrila atšoksta, paskui bėga į priebutį, Kuro-
sliepovas paskui jį į namus. Beldimas į vartelius, Silanas atsklen-
džia. Įeina Matriona ir Paraša. Jas įleidęs Silanas išeina
už vartų*

PENKTOJI SCENA

Matriona, Paraša, paskui Gavrila

Matriona (*eina į priebutį, iš namų išbėga sutaršytas Gavrila
ir atsitrenkia į jį*). O! Nutrūktgalvis! Tiesiai į šonkaulį! Į pačią
širdį! Aš tau, palauk! (*Nori nutverti jį*)

Paraša juokiasi

Ko tu juokies, ko?

Paraša. Užsinorėjau juoktis ir juokiuos.

Matriona. Kokia nenaudėlė! Kokia nenaudėlė! (*Eina prie
Parašos, tempdama su savim Gavrila, šis spiriasi*)

Paraša. Nesiartink, blogai tau baigsis.

Matriona. Užrakinsiu tave, kameroje užrakinsiu. Stai ir visa kalba.

Paraša. Ne, ne visa, daug dar mes turėsime kalbėtis. (*Išeina*)

Matriona. Šitokia išperal (*Gavrilai*) O tu iš kur atsiradai? Ant žmonių pradėjai puldinėti. Ve, koks pasišiaušęs! Tur būt, dar per mažai tau įkrėtė.

Gavriila. Ką gi, didelė gudrybė žmones vanoti? Yra kuo girtis! Juk tik vienintelė tėra priežastis dėl ko žmonės muša vieni kitus.

Matriona. Kokia? Sakyk, kokia?

Gavriila. Tamsumas.

Matriona. Tamsumas? Tau, matyt, dar mažai. Einam, aš tave dar nuvesiu pas šeimininką.

Gavriila. Ką jūs pagaliau! Leiskite! (*Išsprunka*) Jau ir taip dėl jūsų pasirengęs nusiskandinti.

Matriona. Na ir puiku! Paraša irgi nori skandintis, galėsit abu kartu, atsikratysim pagaliau jumis.

Gavriila. Na, aš jau tam ir tikęs, bet už ką jūs ant dukters? Gyventi jai neduodate. Tai jau tikra niekšybė iš jūsų pusės.

Matriona. Ak, tu, išpera šliaužiojanti! Kaip drįsti šeimininkę?

Gavriila. Tik jūsų tamsybė jumyse taip siautėja.

Matriona. Nutilk! Visas teises aš tau atimsiu.

Gavriila. Kokias teises? Aš jokių teisių ir neturiu. O kodėl man tylėti? Aš visam miestui šauksiu, kad jūs savo podukrą tironizuojate. Taip jūs ir žinokite. (*Išeina*)

Ieina Narkisas

ŠEŠTOJI SCENA

Matriona ir Narkisas

Matriona. Tai tu, Narkisai?

Narkisas (*šiuurkščiai*). Ne, ne aš.

Matriona. Kaip tu gali su manim taip nemandagiai. Šeimininkė pageidauja su tavim švelniai pasikalbėti, toksai dabar jos pageidavimas...

Narkisas. Įsivaizduokit! O ko dar daugiau reikės?

Matriona. Tu esi muzikas neaptašytas.

Narkisas. Žinoma, muzikas, savęs ponu nelaikau. Jei tu mane iš vežėjo padarei ūkvaizdžiu, ekonomu — tai manai, kad jau ir ponu pasidariau tavo malonumui. Tu išrūpink man tokius popierius, kad aš būčiau gimimo bajoras, tada iš manęs ir mandagumo reiklauk.

Matriona. Kam tu išsigalvoji tai, kas negalima.

Narkisas. O jei jau negalima, tai aš ir taip galiu gyventi. Koks buvau juodnugaris, laužas, stačiokas, tai, vadinas, toks ir liksiu. Ir dėl to aš visiškai nesijaudinu, nes man ir taip labai gerai.

Matriona. Kodėl tu toks nemeilus šiandieną?

Narkisas. Jei jau nemeilus, tai ir nemeilus.

Matriona. Kodėl?

Narkisas. Taip sau. Apie plėšikus daug girdėjau.

Matriona. Apie kokius?

Narkisas. Pasirodė mūsų apylinkėse... apie pusantro šimto vyrų. Gaujomis po miškus ir po vandenį su laivais.

Matriona. Tur būt, ir vagia.

Narkisas. Kas juos žino; gal ir vagia.

Matriona. Ką gi, gal tu bijai?

Narkisas. Na va, dar ką išgalvojo! Bijosiu, mat, aš, didelis čia dalykas!

Matriona. Kodėl tu atėjai čia? Gal tau ko reikia?

Narkisas. Taip, man dabar labai reikalinga...

Matriona. Ko?

Narkisas. Pinigų.

Matriona. Kokių pinigų, ką tu?

Narkisas. Tokių pinigų: tikrų valstybinių, gal tu maneį žaisliukų? Aš ne vaikas, nežaisiu. Tūkstantį rublių duok!

Matriona. Atsikvošėk! Ar seniai gi...

Narkisas. Tai kas, jei neseniai, bet jei jau aš reikalauju, tai, vadinas, reikia. Todėl, kad aš būtinai ir greitai noriu išeiti į pirklius; ir, vadinas, tūkstantis rublių kad man čia būtų.

Matriona. Barbaras tu barbaras!

Narkisas. Tikrai, aš barbaras; čia tu tiesą pasakei. Pasigalėjimo aš tau neturiu.

Matriona. Juk tu mane apiplėši.

Narkisas. O kodėl gi man tavęs neapiplėšti, jei aš galiu? Ar aš kvailas, kad nuo savo laimės atsisakyčiau!

Matriona. Nepasotinama tavo širdis, ar mažai dar tau?

Narkisas. Mažai ar nemažai, bet jei toksai mano pageidavimas, tai, vadinas, turi duoti; nėra ko čia daug kalbėti. Jei aš iš tavęs pinigų neimliočiau, tai būtų net juokinga.

Matriona. Ak, tu... Dieve gailestingasis... Kas man su tavim daryti!

Narkisas. Jau dabar šabas, nieko nebepadarysi! Tau reikėjo apie tai pirm...

Matriona. Kur aš tau pinigų gausiu?

Narkisas. Tai man nerūpi.

Matriona. Tik pats pagalvok, tu kietakakti, pats pagalvok!

Narkisas. Dar kas, to betruk! Kas man rūpil! Suksiu aš čia galvą dėl tavęs, lauk! Tegalvoja kalakutai. Aš visą amžių pragyvenau negalvodamas: kas ant seilės užėjo, ir baigta.

Matriona. Kraugerys tu prakeiktas! (*Nori eiti*)

Narkisas. Palauk. Nereikia man pinigų. Pajuokavau.

Matriona. O, taip, tai kas kita.

Narkisas. O kad taip podukrą išleistum už manęs, Parašą?

Matriona. Na, ar ne šuo tu po viso to?..

Narkisas. Ir pinigus, ir kraitį, viską kaip reikiant.

Matriona. O! Prakeiktasis! Akis tau išbadyti godžišias.

Narkisas. Būk tokia maloni vestuvės surengti kuo greičiau. O jei ne, tai aš tokios košės privirsiu, kad ir neiškabinsi. Ko mano širdis trokšta, kad tas ir būtų. Ir prašau manęs netrukdyti. Štai ir viskas, ką aš turėjau tau pasakyti! Toliau aš su tavim kalbėtis nebeturiu jokio noro. (*Išeina*)

Matriona. Įpainiojo mane, oi, įpainiojo! Užsinėriau sau kilpą ant kaklo. Išėdė man širdį, visiškai išėdė. Kojelių iš vietos negali pajudinti. Tarsi perkūnas būtų mane trenkęs! Kad šita nelaba dvasia kur galą gautų, rodos, padaryčiau apžadą į Kijevą suvalkščioti.

[eina Paraša

SEPTINTOJI SCENA

Matriona ir Paraša

Matriona. Ko tu čia atsiradai?

Paraša. Eik greičiau, tėtis šaukia.

Matriona. Tu eik pirm, aš iš paskos.

Paraša. Aš ne būgininkas, kad priešaky tavęs žingsniuočiau.
(*Nueina nuo priebučio*)

Matriona. Ko tykoji? Patenkinsiu, mat, aš tavo užgaidas, neleisiu naklimis valkiotis po kiemą.

Paraša. Va išeisiu aš ir į gatvę, jei tu taip kalbėsi. Nors nėra tikslo, bet išeisiu. Eik gi į namus, juk tave šaukia.

Matriona. Nors plyšiu pusiau, bet bus taip, kaip aš noriu.

Paraša. Sutrempei tu man širdį, sutrempei. Ko tau iš manęs reikia? (*Atsistoja tiesiai prieš ją*)

Matriona. Kaip tai ko reikia, kaip tai ko reikia? Pirmoji mano priedermė tave sergėti.

Paraša. Save sergėkl

Matriona. Tu man nenurodinėsi.

Paraša. Ir tu man nenurodinėsi.

Matriona. Man už tave, kūtvėla, prieš tėvą atsakyti...

Paraša. Nėra ko tau išsigalvoti to, ko negali būti. Nėra už ką tau atsakyti, pati žinai, tiktai neapykanta tave į pašėlimą varo. Ar aš tau trukdau, kad kieme pasivaikščiosiu? Juk aš mergina! Tai tik vienintelė paguoda čia — pasivaikščioti vasaros vakarėlį ir laisvėje pakvėpuoti. Supranti tu, laisvėje, savo valioje, taip, kaip aš noriu.

Matriona. Zinau aš, ko tu čia išėjai; ne veltui Narkisas kalbėjo.

Paraša. Gėdytumeis tu ir užsiminti apie Narkisą.

Matriona. Taigi, mat, vėl...

Kurosliepovo balsas: „Matriona“!

Al! Kad jus kur plynė! Nukankinot jūs manel! Į grabą varote.

Paraša. Kodėl tu mane tironizuoji? Miško žvėris ir tas turi jaismus. Ar daug gi mes turime laisvės savo mergystės dienomis? Kiek ilgai aš pati sau priklausau. O juk aš — vis svetima, vis svetima. Jauna — tėvui ir motinai darbininkė, o užaugau, išleido už vyro — jau tu jo valioje, vergė nuolankiausioji. Ar galiu atiduoti tau šitą valužę, brangiąją, trumpąją. Viską, viską atimkite iš manęs, bet laisvės aš neatiduosiu. Ant peilių eisiu dėl jos!..

Matriona. Ak, užmuš ji manel Ak, nudobs!

*[priebutį išeina Kurosliepovas, tarpartyje pasirodo
Silanas*

AŠTUNTOJI SCENA

Matriona, Paraša, Kurosliepovas, Silanas

Kurosliepovas. Matriona! Negalima nė prisišaukti tavęš! Matriona. Sutramdyk gi dukterį, sutramdyk! Papiauti mane nori.

Paraša. Nėra ko manęš tramdyti, aš ir taip rami.

Matriona. Patekau aš į šeimynėlę, į katorgininkų... Geriau būčiau pas savo tėvelius mergystėje likusi.

Kurosliepovas. Ve, kaip susikibo.

Matriona. Ten mane mylėjo, ten mane lepino, ten ir iki šiol manęš ilgisi.

Silanas. O tu rėk smarkiau! Visas miestas prie vartų susirinks, manys, kad gaisras.

Kurosliepovas. O tu su šluota ją!..

Matriona (*Silanui*). Apsaugok, viešpatie, ką aš tau... (*Kurosliepovui*) Tu dukterį išpaikina, tu! Jūsų sumanymas vienas, pražudyti mane norite. Įsakyk dukteriai nusilenkti! Iš vietos nepasijudinsiu.

Kurosliepovas. Praskovija, nusilenk!

Paraša. Kodėl gi aš turiu nusilenkti? Aš išėjau į kiemą pavaiškščioti, o ji mane gena. Ką ji apie mane galvoja? Kodėl ji mane koneveikia? Aš garbingesnė už ją, tas mane įžeidžia! Skaudžiausiai įžeidžia!

Matriona. Šnekėk, gauruota pamaiva... .

Kurosliepovas. Su šluota jai!

Matriona. Tau su šluota! Sakyk tu, mieguistas išsprogtaki, ar ne mano reikalas ją sergėti?

Paraša. Nėra reikalo sergėti tą, kas pats save sergsti. Nešnekėk man tokių žodžių!

Kurosliepovas. Na, kas dar čia! Kas per turgus! Nusilenk, tau sako.

Paraša. Ir tu liepi nusilenkti? Na, gerai... Aš nusilenksiu. (*Matrionai*) Aš nusilenksiu, tik štai ką aš tau tėvo akivaizdoje pasakysiu: paskutinis kartas, — atsimink mano žodžius! Ateityje aš, kada panorėsiu, kur panorėsiu — ten ir eisiu. O jei tu mane pradėsi drausti, tai įrodysiu jums, ką reiškia iš merginos visiškai atimti laisvę. Klausyk, tėti! Nedažnai man tenka su tavimi kalbėtis, tai

aš tau pasakysiu už viską. Jūs mane, merginā, skriaudžiate. Bartis su tavim man sąžinė neleidžia, o tylėti jėgų neturiu; paskui nors metus tylėsiu, o dabar štai ką pasakysiu: neatimk laisvės brangios, neteršk mano mergiškos garbės, nestatyk sargybos man! Aš pati sau gero trokštu — pati save ir išsaugosiu, bet jei jūs mane pradėsite saugoti... neišsaugosite jūs manęs! (*Išaina*)

K u r o s l i e p o v a s, nunėręs galvą, eina paskui ją. Niurnėdama ir bambėdama po nosim, iš paskos eina ir M a t r i o n a

S i l a n a s (*beldžia į sargybos lentą*) Budėkl

ANTRASIS VEIKSMAS

*Pirmojo veiksmo dekoracijos. 10-ta valanda. Į veiksmo galą
scenoje tamsu*

PIRMOJI SCENA

*Gradobojevas, Silanas, Sidorenka ir Zigunovas
įeina pro vartus*

Gradobojevas. Tai ką, žmogeliuk mielas, šeimininkai dar nemiega?

Silanas. Tur būt, ne; vakarieniauti rengiasi.

Gradobojevas. Taip vėlai?

Silanas. Tai vis vaidai, riejasi visą laiką, tai ir pavėluoja.

Gradobojevas. O kaip dalykai?

Silanas. Man kas! Kąlbėk su šeimininkul

Gradobojevas. Sidorenka, Zigunovai, palauksite manęs prie vartų.

Sidorenka ir Zigunovas. Klausome, jūsų prakilnybe.

Gradobojevas eina į priebutį

Sidorenka (*Silanui paduodamas tabokinę*). Berezininiol

Silanas. Su pelenais?

Sidorenka. Truputį.

Silanas. O grūsto stiklo?

Sidorenka. Dedu pagal proporciją.

Silanas. Uostęs ar neuostęs, broliuk tu mano? Pasenau, nieko nebeveikia; nepasiekia. Jei tu man taip stiklo įdėtum daugiau, kad

suerzintų... supurtytų, — o čia kas! Man, žinai, kad degintų, iki smegenų nueitų. (*Eina į vartus*)

Iš priebučio ateina Paraša

Paraša. Tylu... Nieko... Kaip maudžia sielą... Vasios, tur būt, nėra. Nėr su kuo valandėlę praleisti, nėr su kuo širdelę nuraminti. (*Sėda po medžiu*) Sėsiu čia ir pamąstysiu, kaip žmonės laisvėje gyvena laimingi. Ech, ar daug gi yra laimingųjų? Jei jau laimės nėra, tai kad nors žmoniškai galėtum gyventi... Štai, žvaigždutė krenta! Kur ji! O kurgi mano žvaigždėlė, kažin kas jai atsitiks? Negi ir vėl teks kentėti? Iš kur tas žmogus tiek kantrybės ima. (*Susimąsto, paskui dainuoja*)

Vai valužė, valužėlė, valužė brangioji.
Valužė brangioji, mergaitė jaunoji...
Uliavojo mergužėlė...

[eina Vasia ir Gavrila

ANTROJI SCENA

Paraša, Vasia ir Gavrila

Gavrila. Pasivaikščioti išėjai?

Paraša. Pasivaikščioti, Gavriuša. Namie kažkaip tvanku.

Gavrila. Dabar pats laikas pasivaikščioti, ir su mergaitėmis pasikalbėti maloniausia širdžiai valandėlė. Tarsi kokia svajonė ar sapnas užburtas. Kiek aš pastebiu, jūs, Praskovija Pavlinovna, manęs mylėti nenorite?

Paraša. Klausyk, Gavriuša, juk šitaip galima nusibosti? Kėlintą kartą jau manęs klausi! Juk tu žinai, kad aš kitą myliu, kodėl gi tu vis?..

Gavrila. Taip... Atrodo, kad ir ateityje man vilčių nėra.

Paraša. Kas bus ateity, vienas dievas žino; argi aš savo širdį žinau? Tik kol aš Vasią myliu, tau nėra ko pristoti. Tu geriau pasaugok, ar nevaikšto kas, man su Vasia pasikalbėti reikia...

Gavrila. Tikrai pasistengsiu. Karščiausia širdimi pageidauju nors tokia smulkmena būti jums malonus. (*Išeina*)

Paraša. Bravo vaikas! (*Vasiai*) Vasia, kada gi?

Vasia. Kad gi tėtušio reikalai visai pašlijo.

Paraša. Žinau. Bet juk jūs gyvenate. Vadinas, gyventi gali-
ma; daugiau nieko ir nereikia.

Vasia. Taip tai taip...

Paraša. Na tai ką? Tu žinai, mūsų mieste toksai paprotys,
kad nuotakas išvagia. Žinoma, daugiausia tai daroma su tėvų pri-
tarimu, bet daug išvagia ir be pritarimo; čia prie to priprato, kalbų
dėl to nekils, — tik viena bėda: tėvas, ko gero, pinigų neduos.

Vasia. Na va, matai!

Paraša. Bet ar tai svarbu, mano mielas? Tu turi rankas,
aš taip pat turiu.

Vasia. Jau aš geriau kada įsidrąsinęs ateisiu, tavo tėvui žemai
nusilenksiu.

Paraša. Vasia, balandėli, kantrybės man neužteks.

Vasia. Tai kas gi iš tikrųjų lieka daryti, pati pagalvok.

Paraša. Tu valioje vaikštai, o aš gi, balandėli, pagalvok,
kiek kenčiu. Iš tikros širdies sakau tau: nebeužtenka man kantry-
bės, nei!

Vasia. Pakentėk dar kiek dėl manęs, Paraša!

Paraša. Vasia, nejuokais aš sakau, suprask tu! Matai, aš
visa virpu. Jei jau aš sakau, kad kantrybės neužtenka, tai, vadinas,
greitai ji visai baigsis.

Vasia. Na, liaukis! Ką tu! Negąsdink!

Paraša. Toks jau labai baikštus! Žodžių mano tu išsigandai,
bet jei tu pažvelgtum į mano sielą, kas ten! Juoda, Vasia, juoda
ten. Ar tu žinai, kas dedasi sieloje, kada kantrybei galas ateina?
(*Beveik pašnibždomis*) Ar tu žinai, berneli, kokia jos pabaiga —
šitos kantrybės?

Vasia. Štai, dievas mato!.. Ką gi pagaliau man! Gal tu
manai, kad man tai negaila!

Paraša (*glaudžiasi prie jo*). Tai laikyk tu mane, laikyk stip-
riau, neišleisk iš rankų... Kantrybės galas vandenyje arba kilpoje.

Vasia. Kai tik reikalai trupučiuką pasitaisys, tuoj pas tėvą,
arba tegu ir taip: be jo žinios.

Paraša. Bet kada gi, kada? Dieną pasakyk! Aš jau taip save
apmarinsiu iki tos dienos, sukaustysiu širdį, suveršiu ją, rankomis
sugniaušiu.

Vasia. Pamatysim, kaip dievas duos. Dar turime ir gauti šį
tą, seni skolininkai... į Maskvą taip pat reikia suvažinėti...

Paraša. Ar tu girdėjai, ką aš tau sakiau? Ką gi, aš tave apgaudinėjau, netiesą apie save šneku? (*Verkia*)

Vasia. Na, dėl dievo!.. Ką tu!

Paraša. Girdėjai tu, girdėjai? Gal veltui aš savo širdį iš krūtinės išplėšiau. Juk tai skaudu man, skaudu! Neplepu aš niekų! Koksai tu žmogus? Ar vertas kam nors? Man žodis ar darbas, tai tas pats. Tu mane suvedžioji, tu mane suvedžioji, o man mirtis prieš akis. Kančia nepakeliama, valandėlės ilgiau nebeiškentėsiu. O tu man: „Kada dievas duos, į Maskvą reikia suvažinėti, skolas atgauti!“ Arba tu manimi netiki, arba toksai šlamštas esi, kad pažvelgti į tave neverta, ne tiktai mylėti.

Vasia. Na, kodėl gi tu taip? Štai staiga...

Paraša. Už ką gi, viešpatie, tokia bausmė! Koksai bernelis, koksai gnižas prie manęs prisiplakė! Kalba — tarsi pačią sielą drasko. Žiūri — lyg būtų ką apvogęs. Nemyli tu manęs, tiktai apgaudinėji. Koktu man į tave žiūrėti, kvapą gniaužia. (*Nori eiti*)

Vasia. Palauk, Paraša, palauk!

Paraša (*sustoja*). Na, na! Apsigalvojai, ačiū dievui! Laikas!

Vasia. Kodėl tu taip įširdusi nueini, kas gi taip atsisveikina? Ką gi tu galų gale!.. (*Apkabina*)

Paraša. Na, na, kalbėk. Mielasis tu mano, mielasis!

Vasia. Kada mudu dar susitiksim? Pasikalbėtumėm dar, iš tikrųjų pasikalbėtumėm.

Paraša (*atstumdama jį*). Aš maniau, kad tu tikrai jau!.. Blogiau nei mergaitė, kad tu prasmegtum! Matyt, mano galvelės rūpesčiai tik man vienai! Niekados, niekados aš daugiau žmonėmis nebepasitikėsiu. Tokį aš pažadą duosiu. Kaip aš savo galva nuspręsiu, taip ir bus. Nors pagaliau nebus kuo skųstis. (*Nueina į namus*)

Gavrila prieina prie Vasios

TREČIOJI SCENA

Vasia ir Gavrila

Gavrila. Na ką, pasikalbėjote?

Vasia (*pasikąsydamas pakaušį*). Pasikalbėjome.

Gavrila. Ir kaip tai, tur būt, malonu tokį giedrą vakarėlį su mergaite apie meilę pasikalbėti! Ką šituo metu jaučia žmogus? Aš

manau, jo sieloje tarsi muzika skamba. Man iš šalies žiūrint buvo linksma, kai tu su Praskovija Pavlinovna kalbėjais, o kaip tau?

Vas ia. Ką gi, nieko! Kažko dabar pikta.

Gavr il a. Kaip nepykti dėl tokio gyvenimo! Nors tu jau jos neskriausk! Aš, rodos, tavo vietoje... Pasakytų ji man: šok, Gavrila, — aš šokčiau, skandinkis — skandinčiaus. Prašom, girdi, mano mieliausioji, prašom. Sakyk, Vas ia, kokia čia paslaptis, kad vieną vaikina mergiotės gali mylėti, o kito — nieku būdu.

Vas ia. Reikia, kad vaikas būtų švarus, gražus.

Gavr il a. Taip, taip, taip. Tikrai, tikrai.

Vas ia. Tai pirma, o antra — šnekėtis reikia mokėti.

Gavr il a. Apie ką, mielas drauge, reikia šnekėtis?

Vas ia. Apie ką tik nori, tiktai nereikia varžytis, laisvai.

Gavr il a. O aš, brolyti mano, kai tik man mergytė patinka — tuoj ji man pasidaro tokia miela, tuoj aš pradėdu jos geisti. Na, ir baigta, ir pašnekėsio laisvo nebėra. Kita ir pas gerus tėvus gyvena, o vis man jos gaila kažkodėl; o jei jau pas blogus — nėra ko nė kalbėti, kiekvieną minutę man širdis nerami, kad tik kas jos nuskriaustų. Ir pradėdu naktimis galvoti, kad štai, jei aš vesčiau, kaip aš saugočiau, kaip mylėčiau žmoną, viską pasaulyje jai padaryčiau, ne tik tai, ką ji pageidautų, bet dar viršaus, visokius malonumus stengčiausi jai suteikti. Nors tiek aš nusiramindčiau, nes jau labai pas mus moterys skriaudžiamos ir vispusiškai apleistos — nėra menkiausio paskutinio muzikėlio, kuris nelaikytų bobos už save žemesne. Tai va, aš nors vieną už visas imčiau visokeriopai šlovinti. Ir būtų linksma mano širdžiai, kad nors viena gyvena visokioj linksmybėj ir be nuoskaudos.

Vas ia. Na, ir kas iš to? Kodėl apie save taip svajoji? Kur visa tai veda? Net suprasti visai neįmanoma.

Gavr il a. Ko čia nesuprasti? Viskas aišku. Tik štai, kas skaudu: kad, va, šitokią gaučiau, o, ko gero, pasitaikys kokia visai netikusi, kurios ir mylėt neverta, ir vis dėlto aš ją mylėsiu; o gerosios tai jums, šelmiams, atitenka.

Vas ia. Ar tu tą visą proklamaciją pasakoji merginoms ar ne?

Gavr il a. Pradėjau, mielasai drauge, mėginau, tik aš iš baimės nieko kaip reikiant negalėjau pasakyti, tik veplenu. Ir taip aš susikonfuzijau...

Vas ia. O ką jos atsakė?

Gavr il a. Aišku ką — juokiasi.

Vasīa. Šitoks tavo pokalbis pats niekingasis. Tu stenkis pasakyti ką nors tauraus. Kada mane Paraša pamilo? Tuoj aš tau pasakysiu. Buvo šokiai, tik aš vakarykščiai buvau išgėręs ir tą rytą su tėtušiu susibariau, žinai, visą dieną buvau lyg nesavas. Ateinu į vakaruškas, sėdžiu tylėdamas, lyg piktas, lyg sudirgęs kažko. Paskui staiga imu gitarą, ir kaip man, žinai, graudu, kad su tėvais susibariau, tai su tokiu jausmu ir uždainuoju:

Juodas varne, neplasnoki
Ties mano jauna galva
Ir sau grobio neieškoki;
Ne, ne čia, ne čia auka!
Žalias krūmas, nematyti,
Pavojų tavo galva:
Pistoletas užtaisytas!
Ne, ne čia, ne čia auka!

Po to mechiau gitarą ir išėjau namo. Paskui ji man kalbėjo: „Tai tu man visą širdį kiaurai ir peršovei!“ Na ir nieko nuostabaus, aš buvau herojiškas. O ką tu kalbi? Kažkokius graudulingus žodžius. Palauk, aš tave apšviesiu, kaip reikia su jų seserimi kalbėtis ir kaip laikytis. O tu ką čia? Tiktai laiko gaišinimas. O dabar kaip man išsinešdinti? Pro Silaną — pavojinga, striktelsiu vėl per tvorą. Lik sveikas! (*Eina prie tuoros*)

*Ant priebučio pasirodo Kurosliepovas, Gradobojevas,
Matriona ir mergina*

Gavrila. Kur tu? Grįžk atgal. Seimininkai išėjo; pamatys — žuves! Pasislėpkim čia krūmuose, kol nueis. (*Slepiasi krūmuose*)

KETVIRTOJI SCENA

*Kurosliepovas, Gradobojevas,
Matriona ir mergina*

Kurosliepovas. Na ką, Serapionai Mardarjičiau, išgerkim čia po medžiu. (*Merginai*) Dėk čia užkandžius po medžiu.

Gradobojevas. Išgerkim po medžiu.

Matriona. Tai jūs vienoje vietoje nenusėdate?

Kurosliepovas (*žmonai*). Skic po suolul (*Gradobojevui*)
Kaipgi tu ten su turku kariavai?

Gradobojevas. Taip ir kariavau, labai paprastai. Kiek mes iš jų vien tų tvirtovių paėmėm!

Matriona. O jeigu tai netiesa?

Kurosliepovas. Skic, tau sakoma!

Matriona. Tu jau visai kaip ne žmogus! Kas gi, katė aš tau, ar kas pagaliau?

Kurosliepovas. Nepyk, Serapionai Mardarjičiau, dėl dievo! Ir nežiūrėk į ją, atsuk jai nugarą, tegu ji sau pavėjuji vambrija. Kaipgi jūs šitąsias tvirtoves ėmėte?

Gradobojevas. Kaip ėmėme? Keistas žmogus! Rankomis. Turakai drąsūs, tik dvasia jų menka ir gerai nesupranta, kaip prieskaiką vykdyti. Jei stovi sargyboje, tai juos grandinėmis už kojų prikalta prie patrankos ar šiaip prie ko nors, kitaip, tai nueis. Bet kada jie daro puolimą, tada jų saugokis: čia jie opinį stiklinėmis maukia.

Kurosliepovas. Kaipgi tai apinius?

Gradobojevas. Na, kaip čia tau išaiškinti? Tai tas pat, kąs drignės. Ir tuojau jiems užėina kuražas; tada jei pasipainiosi, dantimis sugrauš. Ir čia mūsiškiai išrado gudrybę. Kai tik jie iš tvirtovės išvirsta, sugargaliooja savaip, mūsiškiai tuoj atgal, atgal, vis juos masina toliau, kad jiems tas kuražas išėitų; kai nuveda juos toli, visa drąsa jiems išgaruoja, čia jau kazokai juos iš sparno, taip replėmis ir sugniaužia. Tada jau juos rankomis imk, tuoj aman šaukia.

Kurosliepovas. Nepatinka? Kodėl jie tą aman šaukia, kam?

Gradobojevas. Mūsų kalba sakant, rusiškai — pardon.

Matriona. Tu, šit, sakai: pardon, bet aš girdėjau, kad ten yra tokių, kurie didžiausi stačiokai.

Gradobojevas. Girdėjai skambinant, tik nežinai, kuriais varpais.

Kurosliepovas. Būk toks malonus, neprasidėk su jąja, ne-klausyk, ką ji kalba, tegu viena šneka. Tik leisk jai kiek nors prikibti, tai ir gyvenimo nebebus. Na va, mudu po mūsų su turkais ir išgerti galime.

Gradobojevas. Tatai jau savo ruožtu. (*Sėda, pripila*) Šit, koksai aš gorodničius! Apie turkus su jumis kalbuosi, degtinę ge-

riu, nevalyvumą jūsų matau ir nieko. Na, ar ne tėvas aš jums, sakyk?

Kurosliepovas. Ką čia jau bekalbėti.

Matriona. Ar pyragėlio nenorite? Valgyk jį sveikatą, Skorpionai Mardarjičiaul!

Gradobojevas. Dieve tu mano gailestingasis! Koks aš tau skorpionas? Tai tu skorpionas, o aš Serapionas.

Matriona. Ko tu čia prie manęs prikibai, ne aš gi tave krikštijau! Negi aš kalta, kad tave tokiu vardu pavadino! Kaip nori liežuvį laužyk, vis viena skorpionas išeina.

Gradobojevas. Šit ką, mieloji dama, eitum geriau ūkio prižiūrėti, vis sava akis geriau.

Matriona. Mesk tu savo tą velnionišką gudravimą. Aš ne kvailesnė už tave, tiktai ką Turkijoje nebuvau. Aš matau, kad jums norisi mane praginti, o aš, va, imsiu ir liksiu.

Kurosliepovas. Atstok tu nuo jos! Ir pomėgis! Nesuprantu... Tai jau paskutinis amatas: su boba kalbėtis. Tartum kito užsiėmimo nebūtų. Šit gi užkandis čia!

Geria

Gradobojevas. Na, kaipgi tavo pinigai? Kaip mums šitą reikalą pajudinti?

Kurosliepovas. Kas iš vežimo, to ir nežino.

Gradobojevas. Kur tu juos laikei?

Kurosliepovas. Na, tu žinai, mano kambariūkštis toksai tamsutėlis. Be manęs ir žmonos, niekas ten neužaina.

Gradobojevas. Gal ką nors įtari?

Kurosliepovas. Nusidėčiau, jei ką įtarčiau.

Gradobojevas. Reikalingas tardymas.

Matriona. Na, taip, žinoma, tvarkymas.

Gradobojevas. Būtinai reikalingas.

Matriona. Tai aš mat imsiu ir leisiu savo namuose darytis.

Gradobojevas. O mes tavęs, žinai, ir nesiklausime.

Matriona. Žinau aš šitą tvarkymą, žinau — kam jis daromas.

Gradobojevas. Kaip tu nežinosi, tu moteris protinga. Man reikia savo tarnybą daboti, nes pasakys — mieste vagystės, girdi, o gorodničius nė iš vietos.

Matriona. Na, kaipgi! Višiškai ne dėl to, o dėl to, kad tu žmogus gobšas.

Gradobojevas. Snekėk dar!
Kurosliepovas. Atsuk jai nugarą.
Matriona. Tau vis mažai...

Gradobojevas. Zinoma, mažai. Tu žinai, kokia mūsų alga,
o aš turiu šeimą.

Matriona. Ir išeina, kad tu žmogus gobšas. Kaip užgimė
skorpionas, taip ir liko skorpionas.

Gradobojevas (*stengiasi išgąsdinti*). Aš su tavim susibar-
siu. Sakiau tau, kad nedrįstum manęs skorpionu vadinti: aš gi esu
kapitonas, regalijas turiu; aš tau ragus nulaužysiu, o jei ne, tai
ir į cypę.

Kurosliepovas. Gerai jait!

Matriona. Į cypę? Ar galvoj negerai?

Gradobojevas. Dar ir į dvikovą iššauksiu.

Matriona. Ėmiau ir išsigandau, žiūrėkit! Tau tik su bobomis
ir kautis! Didelė čia bėda, kad aš tave skorpionu pavadinau. Šito-
kius kaip nori vadink, tiktai duonele maitink.

Kurosliepovas. Atstok nuo jos. Aš jau seniai su ja apie
nieką nesikalbu, labai seniai; tam aš neturiu galimybės. Jokios
kalbos su ja nėra, tik paduok, paimk, eik velniop — ir viskas.

Matriona (*Gradobojevui*). Tu savo tvarkymą, o aš savo
tvarkymą žinau. Užsklėsiu vartus su brukliu, paleisiu šunis, šit tau
ir tvarkymas. Tu geriau plėšikus gaudytum, nes jei tvarkymas...

Gradobojevas. Kokius plėšikus?

Kurosliepovas. Palik tu ją!

Matriona. Iš Brynsko miškų priplaukė vyrų apie pusantro
šimto.

Gradobojevas. Sausu krantu?.. Kurgi tu juos matei?

Kurosliepovas. Palik, tylėk, ko gero, ji taip įsitarauos,
kad nebent tik ugniagesių švirkštu numalšinsi.

Gradobojevas. Tu pats imtum ją į numaldytum.

Kurosliepovas. Mėginau, — dar blogiau! Viena, kas be-
lieka: duoti jai valią ir temala sau, kiek tik nori, tik nereikia
klausytis ir afsakinėti. Nusibos ir nustos.

Geria

Matriona. Plėšikai krikščionis užpuldinėja, o jie čia sau pra-
mogauja, degtinę geria.

Gradobojevas. Kur užpuldinėja? Na, nurodyk! Ką apiplėšė?

Matriona. O ką aš žinau? Ar aš koks seklys? Miškuose plėšikauja.

Gradobojevas. A, tai ne mano dalykas, apskrities viršininko.

Kurosliepovas. Ko tu iš jos nori? Aš tau kelintą kartą aiškinu, kad negalima su ja k lbėtis. Na tik pamėgink, aš tau užtikrinu, kad per pusvalandį tikrai arba iš proto išeisi, arba sienomis imsi lipinėti, papiausi ką nors pagavęs, visiškai nekaltą. Cia jau išbandytas dalykas.

Gradobojevas. Kaip atrodo, teks tau dovaną atnešti. Besarabijoj iš kazoko pirkau, iš kirgizo.

Kurosliepovas. Labai prašau.

Matriona. Ką gi čia dar išsigalvojai?

Gradobojevas. Ordoje pintas, rankena pasidabruota. Draugui negaila. O jau koksai šmaikštus!

Matriona. Perdaug jau jūs gudrūs, kaip matau! Tai tu botagą nori padovanoti, arba bizūną! Brangus tavo botagas, tik pliekti nėra ką; brangesnis už jus abu. Atnešk savo botagą! Ką gi, mes priimsim! Gal ir pravers kokiam nors juodnugariui svečiui.

Gradobojevas. Kuri jūsų tvora į tuščius plotus išeina?

Kurosliepovas (*parodo*). Va, šita.

Gradobojevas. Reikia išmatuoti, kiek sieksnių nuo namo.

Kurosliepovas. O kam?

Gradobojevas. Dėl tvarkos.

Kurosliepovas. Na, ką gi, galima.

Gradobojevas. Išmatuokime žingsniais, tu nuo namo, o aš nuo tvoros, ir viename taške susitikime. (*Nueina prie tvoros*)

Kurosliepovas. Na, matuokime. (*Nueina prie namo*)

Matriona. Žingsniuokite. Gerai, kad tamsu, nebus kam juoktis iš jūsų.

Gradobojevas (*eina prie tvoros*). Vienas, du, trys...

Kurosliepovas (*eina nuo namo*). Pirmas, antras, trečias... palauk, susimaišiau, pradėk iš pradžios.

Kiekvienas grįžta atgal pradėti iš pradžios

Gradobojevas (*susidūręs su Vasia*). Stok! Koks gi čia žmogus? (*Čiumpa Vasią už apikaklės*) Sidorenka! Žigunovai!

Kurosliepovas (*susiduria su Gavrilu, kuris permuša jį ir pabėga*). Ai, užmušė, oi, užmušėl Gelbėkit! Laikykit jį!

Įbėga Silanas, paskui jį du sargybiniai ir keletas darbininkų

Matriona. Plėšikail Gelbėkite! Piauna!

Silanas. Kurgi jie?

Matriona. Ten, krūmuose šeimininką piauna. Ak! Gelbėkite! Gradobojevas (*sargybiniams*). Suriškite, suveržkite tą plėšiką. Vogti užsimanei, vogti? Pas mane, mano mieste? A-ha-ha!

Sargybiniai riša Vasių

Silanas (*sučiupęs Kurosliepovą*). Dabar tu jau man ką nori giedok, aš jau tave sučiupau. Papuoletu man! Kiek aš dėl tavęs prisikentėjau...

Kurosliepovas. Ką tu, ką tu? Šeimininką tu...? Atsikrapštyk akis.

Silanas. Juokai, mat! Neapgausit! Už tavo darbelius aš turiu atsakyti.

Gradobojevas (*Silanui*). Ir aną vilk čia! Duokite šviesos! Silanas (*vienam darbininkui*). Bėk atnešti žibintą.

Darbininkas išeina

Kurosliepovas. Tu su plėšikais kartu, tu ant šeimininko, o dar dėdė būtum!

Matriona. Ar daug ten tų plėšikų?

Silanas. Nė vienas nepaspruks, visi čia. Palaikykit, vyručiai. Kur čia pas mane virvagalis buvo?

Matriona. Visi? Ak, pusantra šimto! Gelbėkit! Visus jus ten sugurins, visus, ir mane pasieks. (*Krenta ant suolo*)

Gradobojevas. Riškite! A-ha-ha! Mano mieste! Neradote kitos vietos

Kurosliepovas. Palauk tu man! Leisk tiktai man rankas ištraukti, gausi tu...

Darbininkas atneša žibintą ir pastato ant stalo

Gradobojevas. Duokit juos čia! Tuoj ištardysiu. Oi, pavargau. Sitokia tai mūsų tarnyba! (*Nori atsisėsti ant suolo*) Kas dar čia? Kažkas minkšta! Tai jau bus lavonas! (*Paliečia rankomis*) Dar naujas rūpestis! Fi! Nėra tau nė minutės ramybės.

Matriona. Ak! Mane, mane jau griebia!

Gradobojevas. Vėl čia šita boba! Vėl tu čia? (*Ima jai už rankos*)

Matriona. Susimildami nepiaukit manęs ir nelieskit mano kūno baltojo.

Gradobojevas. Na, kaipgi, labai jau čia reikalinga! Neregėtas, mat, daiktas! Eik namo — tau buvo sakyta! (*Trypia kojomis*) Ko tu čia teismo procesą trukdai. (*Sėda ant suolo*) Aš savo pareigas einu, tuojau įsakysiu areštuoti.

Matriona išeina

Silanas (*tempia Kurosliepovą, jam padeda kiti sargai*). Štai, jūsų prakil... O kad jį kurl Dabar šeimininku apsimeta.

Kurosliepovas. Ko jūs čia šūkajat? (*Išsiveržia ir čiumpa Silaną už apikaklės*) Serapionai Mardarjičiau! Ponas gorodničiau! Teisk jį! Maldauju tave, teisk jį tučtuojau! (*Silanui*) Juk dabar tave visomis mirties bausmėmis reikia bausti todėl, kad tu pirklį, kuris visuomenės išaukštintas už įvairias aukas ir puošmenis... vis tai jo lėšomis... O tu jam rankas surišai prieš publiką; ką tu padarei! Dabar visi mano laipsniai nuėjo niekais...

Gradobojevas. Nebijok! Viskas liks, kaip buvę. Sėsk!

Silanas. Ko gi tau reikia? Pradėk tik tu! Tu vis baries, kad blogai saugau. Na, dabar, aš... ką gi... Kokia jėga — baisu! Taip prisitampiau. Kokio stipraus tavo besama. Ir vėl tu... O ką aš kaltas, kad tamsu.

Gradobojevas. Na, šitą reikalą jūs paskui išsiaiškinsite. Duokite čia tikrąjį vagį.

Sargybinis priveda Vasią

Kas tu?

Kurosliepovas. Juk čia Vasia!

Gradobojevas. Kodėl tu, mano mielas, ėmei vogti?

Kurosliepovas. Tai jau tikrai jis todėl, kad jo tėvas dabar nusmuko.

Gradobojevas (*Kurosliepovui*). Tu pasirengęs tardyti? Gal būt, aš ne savo darbą dirbu? Užsivilk mano mundierių, o aš jau rąšysiu prašymą, kad atleistų mane iš tarnybos.

Kurosliepovas. Gana jau, nepyk!

Gradobojevas (*Vasiai*). Tu kaip, mano mielas?

Vas ia. Pasigailėkite, Serapionai Mardarjičiaul Negi jūs ma-
neš su tėtušiu nepažįstate?

Gradobojevas. Palauk! Atsakyk man į klausimą: kodėl tu
ėmei vogti? Gal šitas užsiėmimas tau patiko? Gal labai pelningas?

Vas ia. Pasigailėkite gi, iš tikrųjų aš tik pabuvoli užėjau, o sle-
piesi, aišku savaime, nuo Pavlino Pavlinyčiaus; toks, mat, jau jų
papatrys, kad visados už plaukų čiumpa. Iš pat mažens aš į va-
gystę — jokio palinkimo. Nors ir mažiausia smulkmena, jei svetima,
man ir nereikia.

Gradobojevas. Vienas tu šituo amatu verties, ar su kom-
panija?

Vas ia. Kaip sau norite, bet aš čia niekuo dėtas.

Kurosliepovas. Na jaul Koks gi čia teismas! Manote, kad
jis prisipažins! Nors ir prisipažintų, bet jau su pinigėliais atsi-
sveikink. Kur jūs tai matėte, kad žuvę pinigai atsirastų, o ypatingai
dar pas mus! Gal būt, ir ieškoti jų nebeverta ir teisti nebėra ko.

Gradobojevas. Šitokių žodžių tu nekalbėk! Atsakysil

Kurosliepovas. Yra čia už ką atsakyti? Surask, tada at-
sakysiu.

Gradobojevas. Neerzink tu mane! Nejžeidinėk! Imsiu ieš-
koti, tai ir rasiu. Tu man dabar palietai jautriausią vietą.

Kurosliepovas. Tai ieškok! Surasi, tu būsi teisus, o aš
kaltas. O jį, šit, mes atiduosim į rekrūtus nuo bendruomenės; jie
su tėvu dabar nsmuko, tai taip ir slankioja be darbo — ir baigtas
dalykas. Dar šią savaitę atiduosim, o kol kas pasodinsim į šaltąją,
kaip įtartą apsvogus.

Gradobojevas. Gerai, tegu pasėdi kol kas. (*Sargybiniams*)
Nuveskite jį į arešto namus.

Vas ia. Bet už ką, susimildami?

Gradobojevas. Marš! Be kalbų.

Sargybiniai išveda Vasią

Kurosliepovas. Tu dar dėkok dievui... (*Darbininkams*)
Eikite sau, ko čia žiopsotel

Silanas ir darbininkai išeina

PENKTOJI SCENA

Kuroslieповas ir Gradobojevas

- Gradobojevas. Su juo dar kažkas buvo.
- Kuroslieповas. Tur būt, iš saviškių. Aš manau, kad Gavrilka. Bet su šituo jau aš pats atsiskaitysiu.
- Gradobojevas. Vadinasi, baigtas dalykas?
- Kuroslieповas. Baigtas.
- Gradobojevas. Na!
- Kuroslieповas. Kas na?
- Gradobojevas. Jei reikalas baigtas, tai ką?
- Kuroslieповas. Ką?
- Gradobojevas. Mersi.
- Kuroslieповas. Kas tai yra mersi?
- Gradobojevas. Nežinai? Tai nuolankiai dėkoju. Supratai dabar? Ką gi, aš veltui tau žuvusių pinigų ieškojau?
- Kuroslieповas. Bet juk neradai.
- Gradobojevas. Jei būčiau radęs! Tada aš ne taip tau kalbėčiau. Vaikigalis aš jums, ar kas, kad naktimis plėšikus gaudyčiau, gyvybės negailėdamas. Aš žmogus sužeistas.
- Kuroslieповas. Juk tu, be ko kito, dar ir degtinėš... .
- Gradobojevas. Degtinė savo ruožtu; draugystė lieka draugyste, bet tvarkos neardyk. Juk tu be pelno nieko neparduodi, tokią ir aš įvedžiau tvarką, kad nuo kiekvienos bylos trupinėlis liktų. Tai ir duok man šitą trupinėlį. Praleisk tave, tai ir kiti ims savivaliauti. Tu valgai, ir aš noriu valgyti.
- Kuroslieповas. Na, ką tu čia, aš velyk rytoj... .
- Gradobojevas. Malonėkite stiklo arbatos, taip ankstėliau... .
- Kuroslieповas. Gerai, užėsiu.
- Gradobojevas (*paduoda jam ranką*). Iki malonaus pasimatymo. Rytoj atsiųsk pas mane Silaną, man jį reikia paklausti. (*Išeina*)

ŠEŠTOJI SCENA

Kuroslieповas, paskui Gavrila ir Silanas

- Kuroslieповas (*garsiai*). Gavrilka!
- Gavrila prie lango garsiai dainuoja: „Nei tėtuko, nei mamutės...“*
- Meluoja, neapgausi! Gavrilka!

Gavrila įeina

Gavrila. Jei jūs vėl už plaukų, tai geriau jau atleiskite mane visai.

Kurosliepovas. Tuojau aš tave atleisiu. Silantijau! Dėduki! Eikši!

Įeina Silanas

Išmesk jo skrynpalaidę į gatvę ir patį už apikaklės.

Gavrila. Kurgi aš dabar naktį?

Kurosliepovas. O kas man rūpi! Mano namai ne prieglauda tokiems, kurie to neverti. Jei gyventi nemoki, eik lauk, ir baigta.

Gavrila. Juk mano čia pusantro šimto rublių uždirbta.

Kurosliepovas. Didelis čia dalykas — pusantro šimto rublių; man du tūkstančiai dingo. Pusantro šimto!.. Ar į kalėjimą nori?

Gavrila. Bet už ką gi? Aš žmogus neturtingas.

Kurosliepovas. Neturtingi ir vagia.

Gavrila. Aš savo pinigų prašau. Nejaugi aš turiu mirti badu?

Kurosliepovas. Atstok tu nuo manęs. Prakeiktas sutvėrimas! Tfu! Norėjosi pirm vakarienauti, o dabar jau ir nebesinori. O jis — badu mirti... pusantro šimto rublių! Nė tūkstančiu neatlygintum, kiek tu pridarei man kiaulyščių. Eik čia, Silantijau, aš tau jo pasą paduosiu. (*Gavrilai*) Dar tu kalėjime pasėdėsi! (*Išeina su Silanu*)

Gavrila. Še tau, bobute, ir devintinės! Kur tu, Gavrilka, dabar pasidėsi? Kur tu beljstum, visur prikiš, kad už vagystę išvartytas. Gėda mano galvelei! Nuostolis, tai nuostolis, bet moralė kokia. Kokiamo kelyje aš dabar esu? Tiesiausias man kelias — pro vartus ir į vandenį. Patsai ant dugno, o burbuliukai viršum. Ai, ai, ai, ai!

Įeina Silanas

Silanas. Štai tavo pasas. Laisvas tu dabar kazokas. Aš manau, kad išeis į gera. Gal surinkti tavo kraitį?

Gavrila. Surink, broleli, būk toks malonus, ne kiek čia to gero, viskas viename ryšulyje; aš rankų nepajudinu. Tik neužmiršk gitaros. Aš čia ant stulpelio pasėdėsiu.

Silanas išeina. Gavrila sėda ant stulpelio, įeina Paraša

SEPTINTOJI SCENA

Paraša, Gavrila, vėliau Silanas

Paraša. Kokia čia jums nelaimė atsitiko, tėvelis pykčiu nebesitveria.

Gavrila. N-n-nesuvaikysi čia nieko. Aš atleistas visiškai.

Paraša. Kaip tai visiškai?

Gavrila. Visko nelekau! Nė kapeikos pinigų, visa tarnyba — niekais, keliauk dabar į keturis vėjus.

Paraša. Ak, tu vargšas!

Gavrila. Aš tai dar nieko, bet Vasią — į kareivius.

Paraša (*siaubingai*). Į kareivius?

Gavrila. Dabar areštinėje sėdi, bet šiomis dienomis atiduos.

Paraša. Liaukis! Ką tu! Dėl manęs į kareivius?

Gavrila. Ne dėl jūsų, jį čia užtiko kieme ir visai nekaltai vaigim palaikė, lyg tai jis pinigų pavogęs.

Paraša. Bet juk tai vis tiek pat, vis tiek pat; juk jis dėl manęs čia buvo atėjęs. Juk jis mane myli. Dieve mano! Aš čia kalta! Jis atėjo pasimatyti su manim, o jį — į kareivius; atskirs nuo tėvo, nuo manęs. Senas tėvas vienas liks, o jį išvarys, išvarys! (*Surinka*) Ak, kokia aš nelaiminga! (*Griebiasi už galvos*) Gavrila, pasėdėk čia, palauk manęs minutėlę! (*Išbėga*)

Gavrila. Kur ji? Kas jai? Vargšė ji, vargšė. Rodos, pas tėvą, pas motiną gyvena, o tikra našlaitė. Vis pati savo galvele rūpinasi. Niekas jos, mergytės našlaitėlės, sielvarto nesupras. Kaip jos galėtum nemylėti. Kaip man širdį skauda, ašaros gerklę smaugia. (*Verkia*)

Įeina Silanas su ryšuliu ir gitara

Silanas. Še tavo kepurė. (*Uždeda jam ant galvos*) Še tavo ryšulys, še tavo gitara. Ir, vadinas, lik sveikas, broleli mano! Jei geruoju neminėsi, tai nors neminėk piktuoju!

Įeina Paraša, apsiaustu apšivilkusi ir skeptaite apsigobusi

Paraša. Einam, einam!

Gavrila. Kur jūs, kur jūs, susimildama!

Paraša. Pas jį, Gavrilką, pas jį, mano mielas!

Gavrila. Juk jis gi areštinėje, susimildama, ką jūs!

P a r a š a. Aš turiu pinigų, va, matai! Duosiu kareiviams, mane praleis.

G a v r i l a. Tai jau geriau iš ryto, o kurgi jūs naktį? (*Zemai lenkiasi*) Sudie, mieliausioji, brangiausioji, sudie!

P a r a š a. Aš pas krikšto močią pernakvosiu. Einam, einam! Nekalbėkim be reikalot

S i l a n a s (*Parašai*). Ar pro vartus nori išlydėti? Išlydėk! Gerai padarysi. Jis našlaitis.

P a r a š a (*atsisukusi į namus, kurį laiką tylėdama žiūri*). Likit sveiki, gimtieji namai! Kiek čia mano ašarų išlieta! Viešpatie, kiek ašarų! O dabar, kad nors ašarėlė... O juk aš čia gimiau, užaugau. Kiek čia seniai aš kūdikiu žaidžiau: rodos, už viską pasaulyje man buvote brangiausi, o dabar amžius neberegėčiau jūsų. Prasmek tu, mano mergystės kalėjime. (*Išbėga. Gavrila paskui ją*)

S i l a n a s. Palauk! Kur tu? (*Numoja ranka*) Ne mano dalykas! (*Užsklendžia vartelius*) Šit, koks gyvenimas! Bausmė! (*Beldžia į lentą ir šaukia*) Budėk!

TREČIASIS VEIKSMAS

Aikštė miesto pakraštyje. Į kairę nuo žiūrovų — policijos namas su priebučiu; į dešinę — areštinė, langai su geležiniais grotais, prie vartų — invalidas kareivis; tiesiai — upė ir nedidelė prieplauka valtims; už upės kaimo vaizdas

PIRMOJI SCENA

Aristarchas sėdi ant prieplaukos kranto, meškerioja. Silanas prieina ir tylėdamas žiūri. Policijos priebutyje stovi būrelis žmonių

Aristarchas (*nepastebėdamas Silano*). Kokia tu gudruolė, kokia tu klastuolė! Palauk tu man, aš tavo gudrumą pralensiu. (*Išsiėmęs pataiso meškerę*) Tu gudri, o aš dar gudresnis; žuvis gudri, o žmogus iš dievo valios visų išmintingiausias... (*Užmeta meškerę*) Žmogui tokia gudrybė duota, kad jis visų viešpats, kas tik yra žemėje ir jos gelmėse ir vandenyse... Eik šen, eik. (*Traukia meškerę*) Ką? Pakliuvai? (*Nuima žuvį nuo kablelio, įleidžia į skiaurę*)

Silanas. Tai šitaip tu gaudai?

Aristarchas (*atsigręžęs*). Sveikas, dėduk Silantijau!

Silanas. Su užkalbėjimu... iš tiesų... Daug tu žinai visokių užkalbėjimų, o aš nežinau, man ji ir nekimba.

Aristarchas. Kokių užkalbėjimų?

Silanas. Maldelę kalbėjai, ką gi, o žodžiai kokie: aš klausiau, klausiau ir nesupratau, o žuvis ir kimba.

Aristarchas. Gana jau, dėduk Silantijau, kokie čia užkalbėjimai! Taip sau, pats su savimi kalbu.

Silanas. Ką jau čia tul.. Zodis, jei žinai, tai vis padeda. Tu va ir laikrodį... Sakysi, kad taipsau.

Aristarchas. Tu taip pat žuvelių gaudyti?

Silanas. Ar žuvelių? Aš pas tą gorodničių.

Aristarchas. Kurių galų?

Silanas. Dabar mūsų namai tartum lietuvių nuniokoti, nelyginant Mamajus būtų praėjęs... Pinigai dingo, tai viena; tavo krikšto duktė išėjo...

Aristarchas. Nieko nuostabaus! Nenori kibti, a?.. Kurgi ji?

Silanas. Pas krikšto močią, aš užėjau. Prašė nesakyti tėvui... Na, o man koks reikalas...

Aristarchas. Kaipgi šitie pinigai? Kas juos galėjo?..

Silanas. Žinok gi, kad nori! Vagiui viena nuodėmė, o mums su šeimininku dešimt; kiek žmonių įtarėme! Gavrilą išvijoj, Vasia Sustryjus areštinėje uždarytas.

Aristarchas. Areštinėje? Ką tu? Šit kokios nelaimės!

Silanas. Taigi, nelaimės... Ir kiek jų daug!

Aristarchas. Tai ką dabar darysim? Reikia Vasią išvaduoti! Kas gi jį ten į areštinę? Šeimininkas?

Silanas. Šeimininkas! Turi valdžią, tai ir siautėja. Viršininkas atsikėlė?

Aristarchas. Eik, sužinosi!

Silanas. Kam man eiti! Jis pats ant priebučio išeis. Klaurą dieną ant priebučio sėdi ir spokso į vieškelį. Ar nesučiups ko be paso... Nors šimto žmonių būrys keliautų, o jis staiga įsižiūrės į kurį nors ir pradeda moti: „Eik čia, draugas mielas!“ Taip jau yra. *(Pasikaso pakaušį)* O gal nueitil *(Prieina prie policijos namo)*

Aristarchas. Kas čia dedasi tame mūsų mieste! Na, jau ir žmonės! Laukiniai! Ir tie, gal būt, meilesni. Gražūs dalykai, nėra ko sakyti! Viešpatie pasigailėk! *(Užmeta meškere)*

Įeina Gr ad o b o j e v a s, apsvilkęs chalatu ir užsidėjęs uniforminę kepurę, su ramentu ir pypke, ir S i d o r e n k a

ANTROJI SCENA

Tie patys, Gradobojevas ir Sidorenka

Gradobojevas (*sėsdamas ant priebučio laiptelių*). Dievas aukštai, o caras toli. Teisingai aš kalbu?

Balsai. Teisingai, Serapionai Mardarjičiaul! Teisingai, jūsų prakilnybel!

Gradobojevas. O aš arti jūsų, vadinasi, esu jūsų teisėjas.

Balsai. Taip, jūsų prakilnybel! Tikrai, Serapionai Mardarjičiaul.

Gradobojevas. Kaip man jus teisti? Jeigu teisti pagal įstatymus.

I-masis balsas. Ne, už ką gi jau, Serapionai Mardarjičiaul!

Gradobojevas. Tu kalbėk tik tada, kai tave klausia, o jei tu mano kalbą pertrauksi, tai aš tau ramentu... Jeigu teisti pagal įstatymus, tai įstatymų pas mus yra daug. Sidorenka, parodyk jiems, kiek pas mus yra įstatymų.

Sidorenka išeina ir greitai grįžta su visu glėbiu knygų

Stai, kiek įstatymų! Sidorenka, padėk vėl į vietą!

Sidorenka išeina

Ir įstatymai visi griežti, vienoj knygoj griežti, o kitoj dar griežtesni, o paskutiniojoj, tai patys griežtieji.

Balsai. Teisingai, jūsų prakilnybe, taip ir yra.

Gradobojevas. Tai šit, mano mielieji, kaip dabar norite: teisti man jus pagal įstatymus, ar pagal sąžinę, kaip man dievas nuskyrė.

Sidorenka grįžta

Balsai. Teisk pagal sąžinę, būk toks malonus, Serapionai Mardarjičiaul.

Gradobojevas. Na, gerai. Tik jau nesiskųskite, o jei jūs skųsitės... Na, tada jau...

Balsai. Ne, nesiskųsim, jūsų prakilnybe.

Gradobojevas (*Zigunovui*). Yra suimtų?

Zigunovas. Naktį pririnkome, jūsų prakilnybe — už visokias kiaulystes — du siuvėjai, batsiuvys, septyni fabriko darbininkai, kanceliarijos tarnautojas ir pirklio sūnus.

Gradobojevas. Pirklio sūnų uždaryti kameroje ir pranešti tėvui, kad ateitų išvaduoti ir atneštų išperkamuosius pinigus; kanceliarijos tarnautoją paleisti, o likusius... Ar yra darbo darže?

Zigunovas. Yra. Du žmonės reikalingi.

Gradobojevas. Tai parink porą kur stipresnių ir nusiųsk į daržą, o kitus — į areštinę, jiems rezoliucija bus paskui.

Zigunovas su areštuotais išeina

Kokie dar reikalai? Priekite po vieną!

1-masis miestelėnas. Pinigai jūsų prakilnybei, pagal vekselį.

Gradobojevas. Ir gerai, vienas darbas nuo pečių. Sidorenka, padėk į stalčių. (*Paduoda pinigų Sidorenkai*)

Sidorenka. Daug pas mus, jūsų prakilnybe, šitų pinigų pri-sikrovė, ar neišsiuntinėti jų paštu?

Gradobojevas. Siuntinėti dar? Kas per maža! Mūsų da-lykas išieškoti, štai mes ir ieškome. Kam reikalinga, tas pats ateis — mes jam ir atiduosim; siuntinėti mat — Rusija perdaug plati. O jei neateina, vadinas, jam nelabai ir reikalinga.

Prieina 2-rasis miestelėnas

O tau ko?

2-rasis miestelėnas. Vekseliukas jums! Nemoka.

Gradobojevas (*paėmęs vekselį*). Sidorenka, užkišk jį už veidrodžio.

Sidorenka išeina

2-rasis miestelėnas. Tai kaipgi, už veidrodžio?

Gradobojevas. O kurgi kitur? Į rėmus įstatyti, ar ką? Ne tik tavo tas vienas, tenai jau koks trisdešimt vekselių riogso.

2-rasis miestelėnas. O jeigu jisai...

Gradobojevas. O jeigu jisai... o jei tu dar kalbėsi, tai va, matai? (*Parodo ramentą*) Dink iš mano akių! (*Pamatęs 3-čiąjį miestelėną*) A, mielas drauge, tu čia! Skoloms mokėti — pinigų nėra, o girtuokliauti — yra: tavo vekselis jau antri metai už veidrodžio, seniai supelėjo, o tu girtuokliauji. Eik į priemenę, luktersi! Aš tau vekselį ant nugaros paklošiu ir su ramentu įvykdysiu rei-kalavimą.

3-čiasis miestelėnas. Suteikite dieviškąjį gailėstingumą, jūsų prakilnybe! Mūsų turtą žinote... susimylėkite!

Gradobojevas. Aš tau kad susimylėsiu, eik! (*Pastebėjęs Silaną*) Ei tu, dėde! Eik paskui mane į kambarį! Su tavim turėsiu ilgą kalbą. (*Likusiems*) Na, su dievu. Nėr kada dabar man jus teisti. Jei kam ko reikia, ateikit rytoj. (*Išėina su Silanu*)

Visi išsiskirsto. Įėina Gavrila su kelionės maišeliu ant pečių

TREČIOJI SCENA

Aristarchas ir Gavrila

Aristarchas. Al Išguitasis, sveikas!

Gavrila. Girdėjai, tur būt?

Aristarchas. Girdėjau.

Gavrila. Kur teisybė?

Aristarchas. Argi nežinai? Pakelk galvą aukštyn.

Gavrila pakelia

Štai ten!

Gavrila. Žinau. Bet kur mums teismą surasti?

Aristarchas. O teismas štai ten! (*Parodo į policijos namus*)

Gavrila. Bet jei man tikrojo reikia...

Aristarchas. O jei tikrojo reikia, tai palauk, bus ir tikrasis.

Gavrila. Ar greitai?

Aristarchas. Na, ne taip jau greitai, bet užtat geras, visus nuteis: ir teisėjus, ir teisiamuosius, ir tuos, kurie neteisingai teisė; ir tuos, kurie nieko neteisė.

Gavrila. Žinau aš, apie ką tu kalbi.

Aristarchas. Jei žinai, tai kam klausi. Kam tą maišelį pasiėmei, ar į kelionę pasirengęs?

Gavrila. Maldininkauti.

Aristarchas. Dieve padėk! Kur?

Gavrila. Į tyrus.

Aristarchas. Vienas?

Gavrila. Ne, mūsų daug, ir tavo krikšto duktė.

Aristarchas. Pabėgėlė? Namuose, gal būt, ieško?

Gavrila. Ne, krikšto duktė pasiuntė žinią, kad neieškotų, kad išėjom, girdi, maldininkauti. Kas ten dėl jos gali verkti? Pamotė, veikiausiai, džiaugiasi, o tėvui vis vien, juk jis visai be nuovokos. Mano užpelnytų neatiduoda, pusantro šimto rublių.

Iš priebučio ateina gorodničius ir Silanas

KETVIRTOJI SCENA

Gradobojevas, Silanas, Gavrila ir Aristarchas

Gradobojevas. Iš proto išseisiu dėl to prakeikto reikalo; kiaurą naktį nesudėjau akių. Tarsi vinis man į galvą įsmigo. Bet jau vis vien nutversiu. (*Silanui*) Nors tu, baidykle, aiškiai kalbėk.

Silanas. Nieko aš nepasakysiu, šit kas: nuodėmė žodžius vėjams barstyti. Tai dalykas painus! Oi, painus!

Gradobojevas. Na, o šeimininkas įtarė ką nors prieš Vasilijų?

Silanas. Akys jo apsiblausę, aš sakau, apsiblausę, apžlibę visai. Viską jis kaip per sapną sapalioja, nieko kaip reikiant, kalba, kas ant seilės užteka.

Gradobojevas. Teks tave čiupti ir uždaryti į kalėjimą.

Silanas. To betrukol! Galvojo galvojo ir sugalvojo. Koksai gudruolis!

Gradobojevas. Prieš ką tu kalbi, neprastaburni? Tu pažiūrėk, prieš ką kalbi!

Silanas. Bet kad jūs visai be reikalo ir ne vietoje.

Gradobojevas. Matyt, jau seniai bebuvai areštiniėje.

Silanas. Dėl to ir nebuvau, kad tai ne mano vieta, va kas!

Gradobojevas. Tylėkl!

Silanas. Tyliau.

Gradobojevas. Aš tave, drauguži, priversiu kalbėti. (*Užsipuldamas*) Kas pavogė?

Silanas. Jei tu grasini... nieko nežinau... nepraversiu lūpų, nepraversiu... Nors ugnimi degink. Lauk, pasaysiu aš tau; iš akmens greičiau sulauksi atsakymo negu iš manęs.

Gradobojevas. Barbarai! Juk ne Vasia?

Silanas. Iš kur aš žinau. Vasia žmogus menkas, jį kaip nori tąsyk; bet ir jis, žinoma, taip pat turi širdį, taip pat jaučia.

Gradobojevas. Ir ne Gavrilka?

Silanas. Sakau gi, kad tai ne mano dalykas. Gavrilka visas čia, jį nors išversk. Ar rasi pas jį nors surūdijusį skatiką? Vargu. O sąžinės jis turi ne tiek, kaip kiti... labai jau pakanka.

Gradobojevas. Tai ir krenta ant tavęs?

Silanas. Kas ant manęs? Aš nieko nežinau, šit ir viskas.

Gradobojevas. Na, į kalėjimą, nėra reikalo daugiau su tavim kalbėti.

Silanas. Nors ir į kalėjimą — ta pati bus kalba. Sit kas!..
(*Griežtai*) Ničnieko nežinau... ko tu mane, senj, gąsdini!

Gradobojevas (*puldamas prie jo su kumščiu*). Aš negąsdinu. Juk aš su tavim švelniai, ar tu supranti, švelniai.

Silanas. Tegu ir švelniai...

Gradobojevas. Juk jei tu man pagelbėsi, tai aš tau tokias magaryčias... na, dešimt, penkiolika rublių.

Silanas. Na jau, greičiau vėją lauke sugausi, negu iš tavęs ką gausi.

Gradobojevas. Netauzyk, sukčiau! Daugiau pagarbos miesto viršininkams!

Silanas. Kokios pagarbos? Gal aš turiu be kepurės prieš tave...

Gradobojevas. Klausyk. (*Snibžda į ausį*)

Silanas. Taip.

Gradobojevas. Dažnai?

Silanas. Mažne kiekvieną naktį.

Gradobojevas. Na, klausyk. (*Snibžda*) Tuoju tu ir duok ženklą. Sūkterk.

Silanas. Gerai.

Gradobojevas. Tiktai tu niekam nė šnipšt, nes, žinai, man!..

Silanas. Na, žinoma, jau..

Gradobojevas. Keliauk.

Silanas. Prašau atleisti. (*Išeina*)

Prieina Gavrila

Gradobojevas (*pamatęs Gavrila*). Ko tu čia, mielas drauge, slankioji?

Gavrila. Aš, jūsų prakilnybe, dabar esu be vietos.

Gradobojevas. Negerail Kas be vietos, tas niekšas.

Gavrila. Aš, Serapionai Mardarjičiau, dėl to visiškai nekaltas. Ne tiktai kad be vietos, bet dar esu visiškai be kapeikos.

Gradobojevas. Dar blogiau! Ir vėl nereikalingas sielvar-tas man dėl tavęs. Kaip tikru sūnumi, tavimi, mielasis, dabar reikia rūpintis.

Gavrila. Nepalikite.

Gradobojevas. Nepaliksiu. Atsidėjęs žiūrėsiu, kad tu ko nors nepavogtum. Kieno kišenėje nė kapeikos, tam, į svetimą žiūrint, rankos niežti, tokie žmonės mano širdžiai artimi.

Gavrila. Kam man tai, kas svetima. Ir savo negaliu atgauti.

Gradobojevas. Negali atgauti?

Gavrila. Šeimininkas išginė neatsiskaitęs.

Gradobojevas. Išginė? Ak, plėšikas! Na, ką dabar man įsakysi su juo padaryti?

Gavrila. Parodykite dieviškąjį gailestingumą.

Gradobojevas. Parodysiu. Palauk, šit ateis tavo šeimininkas, paprašyk jį atsiskaityti prie manęs, aš su juo susidorosiu.

Gavrila. Ar bus man kokia nauda, jūsų prakilnybe?

Gradobojevas. Nežinau, drauguži. Aš manau, kad šeimininkas apibars tave, o jei kibsi, tai prilups, o aš pridėsiu.

Gavrila. Kaip man dabar iš jo pinigų išieškoti, jūsų prakilnybe?

Gradobojevas. O man kas rūpi, ieškok kaip nori.

Gavrila. Kaip matyt, man teks badu mirti.

Gradobojevas. Kaip matyt, teks mirti. O kas jį žino, gal ir atiduos.

Gavrila. Ne, neatiduos. Jei bent įsakysit.

Gradobojevas. Įsakysit! O tu pirmiau pagalvok, didelis čia ponas, kad dėl tavęs aš su tavo šeimininku pykčiausi. Juk jo už apikaklės nepaimsi, su vėzdu jo neįtikinsi, kaip kad aš jus įtikinu. Pamėgink, užstok tarną, ką šeimininkai užgiedos. Nei miltukų man neatsiųs, nei arkliams avižėlių: ar jūs mane maitinsite? Na ką, nepraėjo dar tau noras bylinėtis? Taigi palauk, palauk, drauge mielas!

Gavrila. Ne, aš jau geriau...

Gradobojevas. Taigi, jau geriau... bėk ir kuo vikriau, o jei ne, tai aš liepsiu suimti.

Gavrila (*pasitraukdamas ir nusilenkdamas*). Tai jau aš...

Gradobojevas. Keliauk su dievu!

Gavrila nueina

Laikykit jį! Cha, cha, chal

Gavrila bėga ir slepiasi už kampo

Ech, reikalai, reikalai! Ar nenuėjus į rinką? (*Saukia*) Sidorenka!

Sidorenka pasirodo tarpduryje

Sidorenka. Ką teiksitės, jūsų prakilnybe?

Gradobojevas. Imk krepšį ir pasigink mane, aš einu į rinką. (*Išeina*)

Sidorenka su krepšiu bėga paskui. Įeina Gavrila ir Paraša — apsirengusi maldininkės drabužiais. Aristarchas prieina prie jos

PENKTOJI SCENA

Paraša, Aristarchas ir Gavrila

Aristarchas. Ką gi tu, mano gražuole, po mieslą dūlinėji?

Paraša. Kaip man, krikštatėvi, su Vasia pasimatyti?

Aristarchas. Na kam tau jis? Dievai jo nematė!

Paraša. Ne, krikštatėvi, negalima. Juk dėl manęs jis, nekaltai. Visas savo bėdas tau pasakysiu, nėr ko man tavęs gėdytis. Jis buvo atėjęs su manim pasimatyti, o jį palaikė vagimi.

Aristarchas. E! Tai negerai! Tu duktė turtingo tėvo; ko gero, pamatys kas...

Paraša. Nieko! Nepažins; matai, kaip aš apsirengiau; skepetaitė apsigobsiu. O jei ir pažins — menka bėda. Kokia aš turtingo tėvo duktė; aš dabar kareivio žmona, krikštatėvi.

Aristarchas. Kaip tai kareivio žmona? Ką tu?

Paraša. Taip! (*Atriša skepetaitės mazgą*) Aš šiomis dienomis būtinai ištekėsiu už jo, o jei man trukdys — iš anksto įspėju, sarmatą padarysiu, pas jį į kareivines nueisiu. (*Duoda jam pinigų*) O šit pinigai, kareiviams duok.

Aristarchas. Ar tu proto netekai? Susimildama!

Paraša. Na, kas gi! Ko tu išsigandai? Argi aš ant savęs valios nebeturėčiau. Tu nebūkštauk! Ką gi! Mane sąžinė verčia. Taip, tur būt, reikia. Žmonės jį nuskriaudė, viską, viską, atėmė... su tėvu perskyrė. Ką gi! Jis mane myli, gal būt, tai vienintelis dalykas, kas jam pasaulyje liko: negi aš turiu atimti iš jo šitą paskutinįjį džiaugsmą. Kas gi aš tokia? Kuo man didžiulis prieš jį? Ar jis už mane blogesnis? Juk vis vien mergauti aš neliksiu. Išleis mane, krikštatėvi. Ar man lengviau bus kokį nors girtą pirklių linksminti prieš savo valią? Prievarta išvartyta, rodos, aš jį peiliu papiaučiau. O čia — be nuodėmės, iš meilės.

Aristarchas. Na, jau matau, tavęs nenuginčysi. Ką su tavim daryti? Kam man tie pinigai? Aš savų turiu; o tau, gal būt, ir prireiks. (*Atiduoda pinigus ir nueina į areštinę*)

Gavrila (*užsimitęs maišelij*). Greitai eisime?

Paraša. Va, tik su Vasia pasimatysiu.

Gavrila. Na, ką gi, pasimatykit, o mes su Aristarchu saugosim, kad kas nepastebėtų.

Grįžta Aristarchas

Aristarchas. Tuoj suimtieji eis vandens, tai ir jį išleis kartu.

Išeina du suimtieji su rėčka ir nueina prie upės; paskui juos Vasia ir kareivis. Aristarchas ir Gavrilo nueina prie prieplaukos

ŠEŠTOJI SCENA

Tie patys ir Vasia

Paraša (*lenkias*:). Sveikas, Vasia!

Vasia (*visišškai pritrėnkta*). Kaip tu čia atsiradai? Viešpatie! Man dar sunkiau dabar! (*Šluostosi ašaras*)

Paraša. Nieko, Vasia, nieko! Tu neverk! (*Apkabina jį*) Aš iš namų išėjau visiškai, dabar jau aš su tavimi visą gyvenimą; kaip tu gyvensi, taip ir aš.

Vasia. Kaip tai, kaip aš?

Paraša. Aš už tavęs ištekėsiu, mus sutuoks... nieko, neverk... na, imsiu ir pasakysiu, kad jis, girdi, mano vyras, negaliu su juo išsiskirti... neperskirkite mūsų, o geriau sutuokite.

Vasia. Dėkui tau. (*Bučiuoja ją*)

Paraša. Na, suspėsime tai. Dabar geriau pasitarkim apie gyvenimą. Vasia, balandėli, Vasia?

Vasia. Pasitarkime.

Paraša (*glaudžiasi prie jo*). Skaudžiai tave muš.

Vasia. Aš stengsiuos.

Paraša. Stenkis, Vasia, stenkis! O šit ką tu: kai tave apmokys ir paskirs iš rekrūtų į pulką, į tikrus kareivius, tai tu ir prašykis paties svarbiausio, koks tikėtai yra pats svarbusis viršininkas, kad tave į Kaukazą ir kad tuoj tiesiai į mūšį.

V a s i a. Kodėl?

P a r a š a. Ir stenkis tu užmušti daugiau, kiek galima daugiau priešų. Tu savo galvos negailėk.

V a s i a. O jeigu mane patį...

P a r a š a. Na ir kas gi: vieną kartą vis vien reikės mirti. Pagaliau nors bus man kas apverkti. Svenčiausias man bus šitas sielvartas. Bet tu pagalvok, jeigu tu nesiprašysi į mūsų ir paskirs tave į garnizoną: pradėsi tu valiūkauti... soduose... vaginėti... koks tada man bus gyvenimas? Blogiausias. Sielvartu nepavadin-siu, o ir laimės taip pat nebus — niekšybė viena. Suskurs tada ma-no širdelė į tave bežiūrint.

V a s i a. Aš manau, kad mane į gvardiją, į Peterburgą.

P a r a š a. Ką gi, gerai; bet į mūsų vis dėlto geriau. Tik žiūrėk: jei dievas padės, pakels tave į karininkus, už narsumą gausi ato-stogų... Atvažiuosim mudu į šitą pat miestą, išeisime po ranka. Tegu pažiūri tada į mus visi nevidonai. (*Apkabina jį*) A, Vasia? Gal mudu už visą vargą ir susilauksim šitokio džiaugsmo.

V a s i a. Ką gi, nieko gudraus čia nėra, kad tiktai drąsos būtų.

P a r a š a. O dabar, Vasia, aš einu į tyrus, pasimelsiu už tave. Melsiuosi aš, Vasenka, visą dieną, visą mielą dienele, kad viską dievas duotų, ką mudu sugalvojome. Negi mano, nusidėjėlės, malda nepasieks dievo? Kur man tada? Zmonės skriaudžia ir... (*Verkia*) Šit kas, Vasia, ryt vėl tave aplankysiu. Aš dabar gyvenu pas krikštamočią, į namus jokia būdu nebeisiu. Kai aš peržengiau slenkstį, kai aš peržengiau, ar tikėsi tu, rodos, geriau į ugnį, negu atgal. Man rodos, kad ten ir šalta, ir tamsu, ir nuoskauda ten kiekvieniame kampe slypi; rodos, aš ten amžiams piktais žo-džiais išdėta, širdis mano visa sugniaužta. Ten, kaip į duobę, kaip į duobę. (*Susimąsto*) O tu, nebijok, Vasia, tu drąsinkis, kad prieš kitus...

K a r e i v i s. Ei, tu! Neleidžiama suimtiesiems.

V a s i a. Palauk, kavalieriau, trupučiuką. (*Parašai*) Rodosi, tu man dabar kaip angelas dangiškas...

P a r a š a. Na, mielas, lik sveikas kol kas.

V a s i a (*bučiuoja*). Lik sveika. (*Bučiuoja*)

Paraša nueina ir iš tolo nusilenkia. Vasia su kareiviu nueina prie vartų

Paraša (*kareiviui*). Ak, palauk, kavalieriau, palauk.

Kareivis ir Vasia sustoja

Vasia, va tau šiek tiek pinigų, nors bandelę nusipirksi. Lik sveikas!

Vasia. Na jau liaukis!

Kareivis. Einam! Kas čia! Neleidžiamai!

Paraša. Na, dieve padėk tau!

Vasia su kareiviui nueina; Paraša kurį laiką žiūri į nueinančius

Palauk, palauk, kavalieriaul

Prieina Aristarchas ir Gavrila

Gavrila. Einam greičiau! Aure, maldininkai iš miesto išėjo.

Paraša. Eikite šalim nuo manęs! (*Prieina prie areštinės, pažvelgia į langą, paskui sėdasi ant suolo prie vartų ir dainuoja*)

Palydėsiu aš mieląjį toli, toliausia,

Iki miesto jį šito, iki Vladimiro,

Iki mūsų Maskvos, iki gimtinės.

Vidury tai Maskvos sustojome mes.

Ir ponai pirkliai žiūrėdami dyvijosi —

Kas, iš kur ir kam taria lik sveikas?

Gal tai vyras žmonai, gal tai brolis sesel,

Gal šaunus bernelis gražiajai mergelei?

(*Nusišluosto ašaras ir nueina prie Gavrilos*) Na, einam! Nepyk ant manęs.

Gavrila (*paduodamas lazda*). Ką jūs, susimildama! Štai aš jums lazdelę suradau.

Paraša (*ima lazda*). Naują gyvenimą, Gavriuša, man tenka pradėti. Sunku man. Kaip besakytum, vis dėlto jėgos ne vyro, Gavriuša.

Gavrila (*pro ašaras*). Lazdos žievelė išpiaustyta — tokia graži.

Aristarchas. Eik, Paraša, eik! Gorodničius ateina su tėvu.

Paraša. Lik sveikas, krikštatėvi!

Paraša ir Gavrila išeina

Aristarchas. Nors ir ne tikroji duktė, o gaila neapsakomai.

Įeina gorodničius, Kuroslieповas ir Sidorenka su krepšiu

SEPTINTOJI SCENA

Aristarchas, Gradobojevas, Kurosliepovas ir Sidorenka

Gradobojevas (*sargybiniui*). Įsakyk užkandžius rengti.

Sidorenka išeina

Kurosliepovas. Tu man ją suieškoki! Tai tavo tiesioginis reikalas! Tam tu ir viršininku pas mus pastatytas.

Gradobojevas. Jau tu manęs nemokyk; aš pats žinau, kam aš pastatytas. Ne tu mane pastatei, vadinas, nedrįsk ir nurodinėti.

Kurosliepovas. Jeigu tu pabėgėlius leisi be jokio dėmesio...

Gradobojevas. Argi ji pabėgėlė? Ji maldininkauti išėjo su krikšto močia.

Kurosliepovas. Maldininkauti?

Gradobojevas. Štai, vadinas, aš daugiau už tave žinau. Dėl to aš ir viršininkas, dėl to aš ir malonėmis apdovanotas, o tu muzikas, taip muziku ir liksi per amžius amžinuosius.

Kurosliepovas. Kaip ji tai gali neatsiklausus.

Gradobojevas. Ko ji gali atsiklausti? Pamotė neleis, tu mėgi kiauras dienas, o ji jaučia patraukimą.

Kurosliepovas. Na tai, kai ji grįš, tu ją pas mane su kareiviais...

Gradobojevas. Su kareiviais?

Kurosliepovas. Už virvutės.

Gradobojevas. Ir už virvutės?

Kurosliepovas. Mes ją viršun į seklytelę, ten ir užrakin-sim, kad negalėtų nė išeiti.

Gradobojevas. Kas jūs per nacija tokia? Kodėl jūs taip mėgstate visokią gėdą? Kiti taip bijosi gėdos, o jums tai pirmas malonumas. O garbė ką reiškia, tu supranti, ar ne?

Kurosliepovas. Kokia garbė? Prisigyvenai kapitalo, va tu ir garbė. Juo daugiau kapitalo, juo daugiau ir garbės.

Gradobojevas. Ir išeina, kad muzikail! Tamsybė priaugusi prie jūsų kaip koks luobas. Ir šito luobo patranka nepramuši.

Kurosliepovas. Na, ir tegul

Gradobojevas. Duktė, mergina, nuotaka, o jis ją su kareiviais už virvutės.

Kurosliepovas. Dėl to... už nepagarbą, kad pajustų...
Aristarchas. Vargšėlė!
Kurosliepovas. Kas čia dar... pasakė?
Gradobojevas. Aristarchas, tavo kūmas.
Kurosliepovas (*Aristarchui*). Kas tokia vargšė?
Aristarchas (*nusilenkia*). Sveiki, jūsų įžymenybė!
Kurosliepovas. Ne, kas tokia vargšė?
Aristarchas (*atsidusęs*). Žuvytė mažoji.
Kurosliepovas. Kodėl ji taip vargšė?
Aristarchas. Todėl, kad didžioji ją skriaudžia.
Kurosliepovas. Na, na, žuvytė. O jeigu tu kurstysi, tai...
Aristarchas. Geriau nekalbėk, juk nieko protingo nepasakysi.

Kurosliepovas. Kada tu kūmu buvai? Kai aš dar kapitalo neturėjau.

Gradobojevas. Einam, einam! Užkandžiai laukia. (*Išsiveda Kurosliepovą*)

Aristarchas. Kodėl aš mėgstu lydeką gaudyti? Todėl, kad ji skriaudikė, žuvis dantinga, taip ir griebia. Plūkiasi, plūkiasi vargšėlė smulkioji žuvelė, niekaip prieš lydeką atsilaikyti negali.

Tolumoje girdėti daina

Kas tai dar? Na, taip, laiku.

Priplaukia valtis; joje stovi Chlynovas be surdoto, ponas su dideliais ūsais ir šešetas irkluotojų

Ko jūs triukšmaujate, tiktai žuvį baidotel (*Chlynovui*) Jau tu iš pat ryto akeles apsipylęs. Niekur nuo jūsų nepasislėpsi.

Į priplauką išveda Chlynovą ir poną su ūsais

AŠTUNTOJI SCENA

Aristarchas, Chlynovas, ponas ir irkluotojai valtyje

Chlynovas (*oriai*). Kaip tu šitaip gali, broliuk tu mano? Upe plaukioti niekam neuždrausta.

Aristarchas. Kas, broliuk tu mano, ateik gi čionai. (*Atveda Chlynovą į avansceną*) Jei tu nori būti tokiu pirkliu, kad

visi į tavo žiūrėdami aičiotų, tai nustok šampanu smėlį laišęst Niekas neužaugs.

Chlynovas. Na, broliuk, sakyk greičiau! Aš dabar nepasirengęs tavo pamokslų klausyti.

Aristarchas. Tu padaryk nors vieną gerą darbą. Štai tada apie tave ims kalbėti, štai tada tu pasirodysi.

Chlynovas. Aš visa galiu...

Aristarchas. Tu pažįsti Vasilijų Sustrijų? Jis areštiniėje sėdi nekaltai, tu išimk jį už laidą.

Chlynovas. Nedidelis čia dalykas! Kalbėk, broliuk, greičiau. Tu matai, aš laiko neturiu.

Aristarchas. Viršininkas iš pykčio į kareivius atiduos, o tu jį išpirk, jis tavo pinigų užtarnaus; laisvanorį samdyk arba kvitą pirk.

Chlynovas. Dėl tokio neverta dalyko, broliuk, tu mane trukdai.

Aristarchas. Žmogus be reikalo žūva, o jis — nevertas dalykas.

Chlynovas. Jokio aš tavyje, broliuk, proto nematau. Kokia man gali būti garbė prieš kitus, jei aš jį išpirksiu. Visi tie tavo žodžiai niekis. O visas reikalas toks: kai Vaska būgną išmoko gerai mušti, tai ir mane jis palinksmina, vadinas, aš pats per vieną minutę šitą reikalą baigsiu. Jeigu kas man patinka, šito liesti nedrįsk.

Aristarchas (*nusilenkdamas*). Na, kaip žinai, kaip žinai. Tik neleisk skriausti.

Chlynovas. Kaip tu drįsti man įsakinėti? Namuose aš su tavimi galiu kalbėtis, o mieste tu man ne kompanija. Tuoju į savo distanciją, atgal! Ponas, jūsų prakilnybe, einame pas gorodničjų.

Aristarchas. Be surduto! Na ir svečiai!

Chlynovas. Tau pasakyta, žinok savo vietą! Į užpakalinį stalą prie muzikantų! O visas tas dorovės pamokas pasilik sau, nelabai jau mums įdomu.

Ponas. Aš neisiu, taip netinka, nemandagu!

Chlynovas. Aš taip suprantu, kad tai išdidumas.

Ponas. Visai ne išdidumas, mon cher, kuo man didžiuotis? Tik taip netinka! Tu žinai, aš tavo šito bruožo nemėgstu. Jau man atleisk.

Chlynovas. Nagi! Kokio tai bruožo, leiskite paklausti?

Ponas. Kiaulystės tavo!
*Įeina gorodničius ir Kurosliepovas, Sidorenka
tarpduryje*

DEVINTOJI SCENA

*Chlynovas, Ponas, Aristarčas, gorodničius,
Kurosliepovas, Sidorenka ir irkluočiai*

Chlynovas. Mūsų miesto viršininkui (*Lenklasi*) Ponas pulkininke, mes pas jūsų prakilnybę!.. Pagarba Pavlinui Pavlinyčiui, mūsų pirklių vadovui Pone, pažvelk, va vis tai mūsų vyresnybė! Ponas pulkininkas Gradobojevas, ponas jo pra... jo įžymenybė Kurosliepovas, o mums tai nieko nereiškia, galima laisvai...

Gradobojevas. Jau per daug tu, ponas Chlynovai, kvailioji!

Chlynovas. Ponas pulkininke, čia jūs teisus, kvailioti mes jau užtektinai pataikome. Ponas pulkininke, jūs teikitės už kvailiojimus man baudą uždėti! Kai tik aš kokį kvailiojimą, jūs tuoj: „Chlynovai, bauda!“ Teikitės priimti, ponas pulkininke.

Kurosliepovas. Ko tu taip baisiai narsinies?

Chlynovas. Kodėl gi man, ponas Kurosliepovai, nesinarsinti? Pas mane narsos pilnas rūsys. Ponai vyresnybė, teikitės man atsakyti, kokia gi proga Vaska Sustrijus pas jus prisilaiko?

Gradobojevas. Na, jau, ponas Chlynovai, jei jau tu narsinies, narsinkis, bet į svetimą reikalą neljšk, kitaip man teks tau ribas nurodyti.

Chlynovas. Visiškai ne svetimas, dėl to, kad jis tuoj man reikalingas.

Kurosliepovas. Mums taip pat nelabai malonus valiūkavimas mieste.

Chlynovas. Jeigu jis valiūkaus, aš atsakau. Tuoj aš jį imu už laidą.

Kurosliepovas. Mes nuo visuomenės atiduodam jį į rekrūtus, mes rasim vietą kiekvienam.

Chlynovas. Laisvanorį statau. Ponas viršininke, teikitės išleisti man Sustrijų už laidą. Jeigu dėkingumas reikalingas, mums tas nesudaro sunkumo. (*Ieško kišenėje*)

Ponas. Gana, ką tu!

Chlynovas. Šš, nė žodžio! Ponas pulkininke, teikitės patsai nustatyti.

Gradobojevas. Sidorenka, nueik, liepk išleisti Sustrijų Sidorenka. Klausau, jūsų prakilnybel! (*Išėina*)

Chlynovas. Ponai, prašau pas mane į vasarnamį užkąsti, nužemintai aš jus prašau košės ir kopūstų valgyti. O gal paieškoję ir sterlės surasim, — aš girdėjau, kad joms skiaurėje jau labai nusibodo; seniai į sriubą prašosi. Vynelio taip pat paieškosim, rodos, kažkur mėtėsi buteliukas; o jei nepatingės liokajus, tai ir į rūšį nueis, tuziną, kitą šampano atvilks. Kad jūs mūsų vyresnybė, tai gersim į jūsų sveikatą su patrankų šūviais ir žmones pastatysime sode „ura“ šauktil

Gradobojevas. Štai kada tu kalbi ką reikia, tai ir klausyti malonu.

Kurosliepovas. Žmona lauks nesulaukus...

Chlynovas. Žmonai telegramą mušim, štafetę pasiūsim.

Sidorenka atveda Sustrijų

DEŠIMTOJI SCENA

Tie patys ir Vasia

Chlynovas (*Vasiai*). Žinok tvarką! Koks tu, broliuk, neapšviestas! Nusilenk miesto viršininkui!

Vasia lenkiasi

Jo įžymenybei.

Vasia lenkiasi

Man!

Vasia lenkiasi

Eik į valtį, imk būgną!

Vasia nueina į valtį

Prašom, ponai!

Visi sulipa į valtį

Aristarchai, prie vairo!

Aristarchas stoja prie vairo

Markitantel! Žinok savo darbą!

Vienas irkluotojų paduoda gertuvę su degtine ir užkandį

Prašau, ponai, prieš kelionę, kad drąsiau būtų plaukti.

Visi geria ir užkanda

Aristarchai, stebėk, broliuk, kur seklumos ir povandeniniai akmenys! Kur tik pavojinga vieta, pranešk, — mes tuo laiku į vidų, paimsime drąsai padidinti. Važiuojam! Pradėk! Vaska, trenk būgną!

Daina. Nuplaukia

K E T V I R T A S I S V E I K S M A S

PIRMASIS PAVEIKSLAS

Chlynovo vasarnamio sodas, kairėje įėjimas į namą

PIRMOJI SCENA

*Gradobojevas, Kurosliepovas, Chlynovas,
Ponas ir Chlynovo tarnas išeina iš namų*

Kurosliepovas. Ot, tai vaišės! Tiktai jėgų duok dieve. Ir patį gubernatorių šitokiu būdu galima pagerbti. Na, už tai tau garbė!

Chlynovas. Dėl ko mes ir plūkiames, kad ne dėl garbės; tai vienintelis dalykas dar šio to vertas.

Kurosliepovas. Na, ir lik sveikas, man jau arkliai atvažiavo. Parveš dabar mane namo.

Chlynovas. Palauk, taip negalima. Reikia paskutinę, kelioninę išgerti. (*Tarnui*) Eil Broliuk! Nueik pažiūrėsi: ar nėra pas mus kokio nors vyno. Aš manau, kad kokio nors atsiras.

Tarnas išeina

Gradobojevas. Jūs gerkit, o aš — šabas.

Chlynovas. Ponas pulkininke, pas mus tokia patarlė: svečiui laisvės nėra.

Gradobojevas. Jau tu man užtektinai parodei prievartos.

Tarnas įneša butelį šampano

Chlynovas. Mūsų miesto viršininkas! Gerbiu! Narsus karys! Neužduokit širdgėlos šeiminkui, neatimkit drąsos pirkliui Chlynovui. *(Duoda jam stiklą)*

Gradobojevas. Senas pokštas. Viso tavo vyno neišgersi. Gerkit patys.

Chlynovas. Jei jūs, ponas pulkininke, norite matyti, ar tvarkingi šitie piliečiai, mes tatai jums tuojau parodysim. *(Kuroslieповui)* Ponas vadove, prašau visą. Ponas, išsivaduo! *(Geria)* Rodos, pakankamai švariai ir akuratiškai. *(Parodo Gradobojevui stiklinę)* Aš savo namuose mėgstu tvarką. *(Tarnui)* Susiprotėk, broliuk, susiprotėk.

Tarnas. Jau paruošta. *(Paduoda kitą butelį)*

Kuroslieповas. Na, ne, atleisk, o tai iki namų nenuvažuosiu, iš drožkos išvirsiu.

Chlynovas. Duosim palydovą.

Kuroslieповas. Tu atkaklus, o aš atkaklesnis. Papiauk — negersiu. Aš tau malonumą padariau ir užtenka. Ir tai jau kokie sapnai pradėjo sapnuotis! Viešpatiel Žvėrys su kažkokiais straubliais, vis tave čiumpa, gaudo, ir dangus griūva... Likit sveikit! Na jūs!.. *(Eina)*

Chlynovas. Ateityje neužmiršk!

Kuroslieповas. Tavo svečias. *(Išeina)*

Chlynovas. Ei, vyručiai, pasodinkite poną Kuroslieповą į drožką! O jei pasirodys, kad jo jėgos per silpnos, pasodinsim prieš jį vyruką, tegu laiko už pečių iki pat namų. *(Nori eiti)*

Ponas. Tu lik su pulkininku! Aš eisiu palydėti. *(Nueina. Keletas žmonių su juo)*

Chlynovas *(su stikline ant padėklo)*. Ponas pulkininke, laukiu.

Gradobojevas. Negersiu. Rusiškai aš tau sakau, ar ne?

Chlynovas. Čia toks įstatymas, ponas pulkininke: kas neišgeria, tam ant galvos lieju.

Gradobojevas. Labai jau čia man reikia tavo įstatymus žinoti. Pas tave įstatymas, pas mane ramentas.

Chlynovas. Neišsisuksit, ponas pulkininke, apliesiu. Galiu lažybų eiti, kad apliesiu.

Gradobojevas. Pamėgink! Oho, ką aš su tavim padarysiu!

Chlynovas. Nieko jūs su manim nepadarysit, kiek aš suprantu.

Gradobojevas. Tave nuteis, tau Sibire vietos nebus.

Chlynovas. Nebaisu man, ponas pulkininke, negąsdinkit jūs manęs. Iš tikrųjų geriau negąsdinkit! Dėl to aš tik blogesnis darsiu. Ar norite eiti lažybų, kad aš nieko nebijau? Stai jums aiškus rezonas: atsitiks man kokią nors kvailybę padaryti, aš tučiuojau į guberniją pas patį gubernatorių... Pirmasis jo prakilnybės žodis: „Tu, Chlynovai, daug kvailioji!“ — Kvailioju, jūsų prakilnybe; toks jau mūsų išauklėjimas — plūkta daug, o prasmės jokios... Girdėjau aš, kad ugniagesių komandai ten pataisymas, remontas reikalingas — galiu aš nemokamai. — „Taip, sako tu labai smarkaus būdo?“ — Smarkaus, jūsų prakilnybe, aš pats savo būdu patenkintas, tikras žvėris. Bet ir areštinės taip pat blogos, jūsų prakilnybe, ko gero, suimtieji gali išbėgioti. Čia taip pat aš galiu nemokamai. Stai jums, ponas pulkininke, mūsų politika! Ir tai dar ne viskas. Nuo gubernatoriaus pas gubernatoriene. „Ar nepritiktų, susimildamas, jūsų prakilnybe, kad aš namus mieste pastatydinčiau ir našlaičiams paskirčiau? Mat, aš ne tik ten buvoju, bet dargi girksnoju pas ją arbatą ir kavą, ir net gana abejingai. Na ir išeina, ponas pulkininke, kad, vadinas, policijos viršininkams su manim pyktis nauda nedidelė. Kitiems jie baisūs, o mums vis tiek, kaip ir niekas. Tai jau jūs geriau su manim nesibylinėkite, aš jus bematant galiu remizan įvaryti; o geriau uždėkite man baudą, už visokį mano kvailiojimą šimtą rublių sidabru. (*Prineša vyną*) Prašau be ceremonijų!

Gradobojevas (*ima stiklą*). Raupsuotieji jūs! Turkų aš taip nebijojau, kaip bijausi jūsų, kipšai! Prieš savo valią juk aš geriu dėl tavęs, dėl barbaro. Kada jūs užspringsite šituo prakeiktu vynul

Chlynovas. Visa tai, ponas pulkininke, mūsų naudai suverta... Jeigu ir daug, ką padarysi, juk atsitinka, kad būva ir nepaprastai daug.

Gradobojevas. Atsitinka! Kiekvieną dieną jums tai atsitinka.

Chlynovas. Leiskim, kad taip; bet jeigu neužmirštant dievo ir, svarbiausia, nieko neapkalbant... kokia gali būti žala?

Gradobojevas. Lik sveikas! Dabar negreit prisiviliosi.

Sugrįžta ponas

Chlynovas. Kodėl gi? O mes tikimės, kad jūs būsit nuolatinis mūsų svečias. (*Išsiima piniginę*) Lelskite jums... (*Duoda tris šimtus rublių*) Laikykit, kad tai už baudą.

Gradobojevas. Na, koks tu, nereikia.

Chlynovas (*apkabina jį ir prievarta deda pinigų į kišenę*) Negalimal! Be lauktuvių neišleisiu! Mes taip pat labai gerai suprantame, kad tokia jūsų tarnyba.

Gradobojevas. Sumaigei tu mane, miškini.

Chlynovas. Jūs visai niekuo čia dėtas, teikitės nesijaudinti, jums per prievartą įdėjo.

Gradobojevas. Na, lik sveikas! Dėkuil

Bučiuojasi

Chlynovas. Ei, žmonės! Miesto viršininką palydėti! Pasi-tempkit!

Visi išeina. Įeina Vasia

ANTROJI SCENA

Ponas, Vasia, paskui Chlynovas ir tarnas

Ponas. Na, kaip tavo reikalai?

Vasia. Kvitą gavau, bet nežinau, kaip Tarasas Tarasyčius... Jis...

Ponas. Pinigus sumokės.

Vasia. Tai sumokės.

Ponas. Sumokės, tiktai tave į juokdarius paskirs.

Vasia. Na jau, kam čia aimatotis!

Ponas. Ką gi, nenori? Geriau į kareivius eisi?

Vasia. Aišku savaime.

Ponas. Ne, juokaujil! Pakankamai esu matęs tokių kaip tu; ne tokie kareiviais būva, pakinkliai tau per silpni. Raštininku tau būti, tas tai taip; kudašių raityti, plaukus pomaduoti, bronzines grandinėles varstyti, jausmingas eiles į sąsiuvinius perrašinėti, tas tai taip, o į kareivius tu netinki. Štai, pats Chlynovas eina, tarkis su juo.

Vasia baikščiai atsitraukia. Įeina Chlynovas ir keletas tarnų

Chlynovas. Išvažiavo. Na va, broliuk tu mano, kas dabar liko man! Numirt man reikia iš nuobodumo dėl šito savo kapitalo.

Ponas. Bepigu tau nuobodžiauti!

Chlynovas. O kas man veikti? Pirmyn ir atgal bėgioti? Gal tavimi stebėtis? Kokie gi nematyti raštai ant tavęs išrašyti?

Ponas. Pirma, tu daugiau apgalvok žodžius, o antra, tam tu turi Aristarchą, kad tau pasilinksminimus sugalvotų.

Chlynovas. Taip, tur būt, nieko nesugalvojo. Aš jam neseniai įsakiau: sėdėk, broliuk, ir nepasijudink iš vietos, galvok, kas man šį vakarą veikti. (*Tarnui*) Kur Aristarchas?

Tarnas. Čia, sode, po medžiu guli.

Chlynovas. Galvoja?

Tarnas. Ne, dūdelę dūdauja, vanagus jaukina.

Chlynovas. Jam galvoti įsakyta, o jis dūdelę dūdauja. Tuoj pakviesk jį čia pas mane!

Tarnas išeina. Chlynovas, pamatęs Vasią, sėdasi į kėdę, atsilošia ir kalba rimtu tonu

A, tu čia! Kadangi aš, broliuk tu mano, atsižvelgdamas į tavo neturtą, noriu būti tavo geradariu,

Vasia lenkiasi

tai aš tave klausiu, kaip tu pats apie save galvoji?

Vasia. Kvitą galima būtų išpirkti.

Chlynovas. O koks kursas šitų patentų?

Vasia. Tai yra, kokia kaina?

Chlynovas. Tu, broliuk, turi iš karto suprasti. Aš negaliu po dešimt kartų sakyti kiekvienam nevertam žmogeliui.

Vasia. Keturi šimtai rublių.

Chlynovas. Iš kurgi tu tikiesi gauti šitokį kapitalą?

Vasia (*žemai lenkiasi*). Neapleiskit, Tarasai Tarasyčiaul!

Chlynovas. Gal tu, broliuk, įsivaizduoji, kad tavo nusilenkimai labai brangiai apmokami?

Vasia. Gal duos dievas, kad mūsų su tėtušiu reikalai pasitaisys, tada mes jums su dėkingumu...

Chlynovas. Kaip tu, broliuk, drįsti mano nuosavoj sodyboj sakyti man šitokius žodžius? Ar aš tau lygus, kad tu nori man pinigų gražinti? Gal tu draugišką paskolą nori gauti iš manęs? Kai pažiūriu į tave, tai, broliuk, jokio išauklėjimo neturi! Tu pri-

valai laukti, kokia mano malonė bus: gal aš tau tuos pinigus dovanosiu, o gal aš priversiu tave vieną kartą kūlio apsiversti, štai ir kvit. Kaip tu gali mano sielą pažinti, kad aš pats jos nepažįstu, nes viskas pareina nuo to, kokios aš nuotaikos.

Vasias. Visam kam jūsų valia, Tarasai Tarasyčiau, juk man dabar siela skiriasi nuo kūno.

Chlynovas. Tai taip jau reikėjo iš pat pradžių... nuolankumas!.. Dabar, broliuk tu mano, aš taip nusprendžiau: keturi šimtai rublių man vis tiek nuspisčiau, o už tuos pinigus tu turėsi pas mane metus tarnauti, o tavo tarnybą pavadinsiu taip, kaip aš norėsiu.

Vasias. Jau geriau dabar pasakysit, Tarasai Tarasyčiau, nes, matote, ir tētušis, ir gausios pažintys; mes buvome mieste žinomi, pirkliais vadinami...

Chlynovas. Teks būti tau, broliuk tu mano, pas poną Chlynovą dainuotoju. Štai tavo laipsnis.

Vasias. Jau per didelė sarmata prieš savo brolius, Tarasai Tarasyčiau.

Chlynovas. O jei sarmata, broliuk, aš tavęs neverčiu, kečiau į kareivius.

Vasias. Leiskite, Tarasai Tarasyčiau, pagalvoti.

Chlynovas. Štai ir vėl išeina, kad tu kvailys ir stačiokas! Ar seniai senatorium tapai, kad užsimanei galvoti? Galvoja žmonės protingi. O jei tu, broliuk, užsinorėjai galvoti, tai reikia vėl nuvesti tave į areštinę, ten tau bus patogiau galvoti.

Vasias. Ne, Tarasai Tarasyčiau, nežudykite jau jūs mano jaunystės; kaip jums patinka, vadinas, taip tegu ir būva.

Chlynovas. Trumpai gi tu, broliuk mano, tegalvojai.

[eina Aristarchas

TREČIOJI SCENA

Tie patys ir Aristarchas

Chlynovas. Kurgi tu, broliuk mano...

Aristarchas. Lukterk, biaurybel! (*Tarnui*) Jūs čia po sodą girti slankiojate, tai žiūrėkite, kad ten į slastus nepataikytumėte; šeškams pastatyti. Irgi tarnas! Nepaprastesnis už šeimniną. Be to, ten pas mane gyvatė po medžiu.

Chlynovas. Kam tau gyvatės? Ir gerokai kvailas tu, broliuk! Dar įkąs ką.

Aristarchas. Tu tai protingas. Ji popierinė. Aš ją suklijavau ir padėjau džiovinti.

Chlynovas. O kuriems galams ji reikalinga?

Aristarchas. Laidysim vakare iš valties su žibintais. O prie valties aš tokią mašinę pritaisiau, rankinę, ir ratus užsakiau, bus tarsi garlaisvis.

Chlynovas. Bet aš tau, broliuk tu mano, įsakiau sugalvoti, kas man šį vakarą su savim daryti?

Aristarchas. Aš jau sugalvojau. Štai tuoj pasakysiu. (*Ima kėdę ir sėda*) Klausykite! Čia netolį yra ponas, pavarde Chvatskis. Jis turėjo puikų dvarą, tik viską iššvaistė per savo visokias išmones. Visą savo namą kojom aukštyn apvertė, pečius ir pertvaras išardė ir padarė iš jo teatrą, o pats gyvena pirtyje. Pripirko dekoracijų, įvairių drabužių, parikų; tiktai nei vaidinti; nei žiūrėti jo teatre nėra kam. Pinigų jam dabar labai reikia, visus laukus apšodino bulvėmis, norėjo iš jų krakmolą daryti, o bulvės sušalo ir taip žemėje liko. Dabar nori į Astrachaną važiuoti žuvų klijų dirbti; visą savo teatrą parduos už niekus.

Chlynovas. Kuriems galams, broliuk, tu mums visą šią raciją išvedžioji?

Ponas. Palauk, čia kažkas panašu į reikalą.

Aristarchas. Aišku savaime; manai, kad aš be reikalo. Tu klausyk, biaurybe, kas toliau bus! Štai aš tuoj nueisiu ir nupirksiu iš jo visus kostiumus. O vakare visus žmones aprengsiu plėšikais; skrybėlės yra pas jį tokios didelės, su plunksnomis. Plėšikai pas mus bus ne rusiški, o tokie, kaip teatre, kas juos žino, kokie jie, — nemoku tau pasakyti. Ko nežinau, tai nežinau. Ir patys persirengsime: aš atsiskyrėliu...

Chlynovas. Kodėl atsiskyrėliu?

Aristarchas. Ką tu supranti! Jau aš, gal būt, žinau, jei kalbu. Su plėšikais visados būna atsiskyrėlis; taip juokingiau. Vadinas, išeisim visi į mišką, prie vieškelio, šalia būdelės. Poną atamanu aprengsim todėl, kad jo išvaizda rūsti, ir ūsai. Tave taip pat plėšiku aprengsim; pagaliau ir rengti tavęs daug nereikia, tu ir taip panašus; o miške ir dar naktį kaip tik lygiai toks ir būsi.

Chlynovas. Na, jau tu, broliuk, nepradėk užsimiršti.

Aristarchas. Po krūmus švilpukais švilpausim, sustabdysim praeinančius ir pravažiuojančius ir pas atamaną vesim. Išgąsdinsim, o paskui girtutėliai nugirdysim ir paleisim.

Ponas. Puikiai sugalvota!

Chlynovas. Nieko, gerai. Labai įdomus užsiėmimas. Na tu važiuk, o aš eisiu nusenūsti. (*Išeina*)

Ponas. Mes pirmiau su žmonėmis repetaciją padarysim. Tai bus puikus dalykas, taurus dalykas, ir malonus. Nagi linksma, velnias rautų, o jau iš nuobodulio buvau bedvesišąs. (*Išeina*)

Vasia prieina prie Aristarcho

Vasia. Dėduli Aristarchai, aš nusprendžiau pas Chlynovą likti.

Aristarchas. Tavo dalykas.

Vasia. Vis dar norisi permąstyti. Kartais galvoji: ar ne geriau į kareivius? Jeigu nebūtų taip sunku, aš daug nelaukčiau, nes herojiška drąsa...

Aristarchas. Na na, tu su ta herojiška drąsa ir papuoletai į juokdarius.

Vasia. Nieko nepadarysi! Baisul! O jeigu aš taip įsidrąsinčiau, rodos, kokius žygius galėčiau atlikti.

Aristarchas. Liaukis! Kurgi! Pyragėlių tu per daug valgei. Kam jau čia girtis, kai siela smulkutė. Cha, cha, cha! Visą gyvenimą kruoputėmis maitiniesi, niekados pilno kąsnio nepamatysi, o vis gaudai drąsą, kad nepalaikytų visišku chamu. Vis šiaip taip kapanojies, lendi kur nori, nesinori, mat, taip jau visiškai kniūpsčiam purve gulėti.

Vasia. Visiškai teisinga, kai...

Aristarchas. Jaunystėje, kol būdas ir širdis dar šviesi, tai ne visai tiktų blinkinėti šuntakiais. Žinoma, kas man rūpi, bet atėjo ant liežuvio ir pasakiau.

Vasia. Taip, tu visiškai teisingai. Stai, dar man rūpestis: ką pasakys Paraša, jei aš pas Chlynovą dainuotoju liksiu? Ech! Ką man čia į žmones žiūrėti. Jei myli, tai ir tegalvoja taip, kaip aš. Kaip man geriau... Kam čia ašarotil Savi marškiniai arčiau prie kūno. Ar ne taip, dėduli Aristarchai? Ak, koks aš prašmatnus dainuotojas būsiu. (*Išeina su Aristarchu*)

ANTRASIS PAVEIKSLAS

Aikštelė miške. Kairėje — nedidelė pintinėmis sienomis daržinėlė šienui, prie daržinėlės, žiūrovų pusėje, ant dviejų rąstigalių padėta lenta-suolas; dešinėje pusėje — du ar trys kelmai ir nukirstas sausas medis. Gilumoje išlisis medžlai, už jų matosi kelias, anapus kelio laukas, tolumoje kaimas. Saulėlydžių šviesa

PIRMOJI SCENA

Narkisas (*už scenos*). Tprrr! Kad tave galai! Kur aš čia įvažiavau? Tai tankumynas! Čia ne tiktai kad važiuotas, bet ir pėsčias nepralįsil (*Įeina*) Ar nelabasis čia mane įviliojo? Užsnūdau, tur būt. (*Sustoja*) Kokia gi čia lūšnelė ant vištos kojos? Juk tai daržinė! E! Tai antrą kartą aš čia patenku, vis į tą pačią vietą. Vedžioja! Dalykas nešvarus! Mūsų vietos šventos. Kaipgi čia, rodos, galėtų vedžioti, ne ta valanda, dar visiškai šviesu! Tikriausiai aš būsiu užsnūdęs! Ką gi, nenuostabu, gėriau daug su muzikais. Kiek išgėriau? Padėk dieve atsiminti. Dvi stiklines, pusę stiklinės, du arbatinius puodukus, dar pusę puoduko, dar taurelę. Ak, kam čia skaičiuoti. Duok dieve į sveikatą. O aš, ką gi, ačiū dievui; man nieko, kaip vanduo, kitas nė vandens tiek neįveiktų. Nuodėmė skaičiuoti. Kaip sakoma, beskaičiuojant nudžiūsta... Tik keturi varstai iki namų, ir niekaip negaliu parvažiuoti. Eisiu, išvesiu arklį į kelią ir taip užplieksiu, jog vienu akimoku atsidursiu namie. Kokia sarmata! Seimininkas pasiuntė su reikalais, o aš dingau; dar pagalvos — girtas. (*Nueina*)

Iš miško išeina Chlynovas; ant liemenės apsiautęs ispanišką apsiaustą, ant galvos aksominę kepuraitę su plunksnomis; Aristarchas apsirengęs kapucino drabužiais; Ponas, o paskui jį Chlynovo žmonės — įvairiais kostiumais; tarp jų Vasia; iš paskos neša dvi pintines su gėrimais ir užkandžiais

ANTROJI SCENA

Chlynovas, Aristarchas, Ponas, Vasia ir tarnas

Chlynovas (*nori eiti į kelią*). Marš!

Aristarchas (*sulaikydamas jį*). Palauk, biaurybel! Kur tu?

Chlynovas. Kažkas pravažiavo, broliuk tu mano.

Aristarchas. Na ir kas?

Chlynovas. Privalau aš pažiūrėti ar ne?

Aristarchas. Iš miško mums išeiti dar ne laikas, perdaug šviesu. (*Ziūri į kelią*) O kas pravažiavo, aš tau tuoj pasakysiu. Tai Narkisas, Kurosliepovo ūkvaizdis, paprastuose ratuose. Kur nors buvo pasiūstas. E! Kaip jis svirduliuoja! Tur būt, užsnūdo! Kur jis suka, keistas žmogus! Na, arklys pats žino, išves į kelią.

Chlynovas. Tu, broliuk, sugalvojai, tu ir tvarką daryk.

Aristarchas. Štai ir apsistokit visi šičia. Tai bus mūsų laikinė stovykla. Ponas, dvarininke Chlynovai, sėskitės ant suolo už daržinės; ten jūsų nuo kelio nesimatys. Pintines neškite į daržinę.

Chlynovas. Markitante, prirenk užkandžius, kad kuo geriausiai atrodytų, broliuk tu mano!

Sėda su ponu ant suolo

Aristarchas. Štai dabar paskirstysime žmones. Jūs dviese ant kauburio, jūs dviese prie tilto, tiktai slėpkitės gerai krūmuose; į tarpkaimę nereikia, ten tiktai valstiečiai ir maldininkai tevaikšto. Kai jūs pamatysite praeinantį ar pravažiuojantį, tai iš karto praleiskite pro šalį, o paskui sušvilpkite. O jūs likusieji susėskite čia kur nors netoli tarp krūmų. Tik prašau ramiai sėdėti ir netriukšmauti, nedainuoti, varioku nežaisti, nesikumščiuoti. Sušvilpsiu — išeikit. (*Prieina prie Chlynovo*)

Chlynovas. Ko gi mes, broliuk, sėdim? Pirmiausia tu turi pasirūpinti, kad man būtų užsiėmimas. Kai tik nėra užsiėmimo, mane gali greitai snaudulys ir nuobodumas pagauti. O snaudžiant ar nuobodžiaujant, broliuk tu mano, blogos mintys ateina į galvą, o dar, ko gero, dėl to aš galiu suliesėti.

Aristarchas. Kodėl gi nuobodžiauti? Kokia tyluma! Rodos, neišeitum iš miško, koksai nuostabus vakaras!

Chlynovas. Kas tai yra nuostabus vakaras? Ir kuo jis geras? Ar gali tu, broliuk, tą suprasti? Dėl to vasaros vakaras turi savyje malonumo, kad šampanas puikiai geriasi, vėsoka, — tai sparčiai eina. Nebus šampano, ką tada reikš vakaras! Ponas, ar neatsikištumėt buteliuko?

Svilpimas

Aristarchas. Palaukit. (*Svilpia*)

Iš miško išeina Chlynovo žmonės

Ty liau!

Narkisas (*už scenos*). Tpr...ul Kad tave kur vilkai su-
ėstų! Kur čia aš atsidūriau? Tpr...ul

Aristarchas. Aš eisiu pažiūrėti. (*Prieina prie krūmų ir su-
grįžta*) Tai Narkisas; jis miške įsipainiojo. (*Chlynovui*) Stai tau ir
grobis!

Narkisas (*už scenos*). Na ir nuotykis! Jokia jėga čia ne-
prasiverši. Teks man tave atgal už uodegos traukti. Ir kur čia aš
įstrigau? Reikia apsidairyti.

Aristarchas (*žmonėms*). Apsupkit jį, kai duosiu ženklą,
čiupkit ir veskite čia.

Narkisas įeina. Chlynovo žmonės užeina iš visų pusių

TREČIOJI SCENA

Narkisas (*apsidairydamas*) Rimti dalykai!.. Daržinė! Tai
aš vėl čia, tretį kartą. Bravo! Argi ne velnio čia gundymas? Kaip
nori, taip galvok, o dalykas aiškus. Šit jau ir temsta, šit jau ir
baimė mane ima. Jis juokus krečia. Jis dabar pasirodo; kai tik
pradeda temti, tai jis ir pasirodo; kol šviesu, tai jam neleista, ne-
galima... Tegu jau padūksta, kad tik aš jo neregėčiau. Nepaprastai
jau, sako, šiurpios išvaizdos, taip, kad nėra tokio drąsaus žmo-
gaus, kuris galėtų į jį tiesiai pažvelgti! Kada dabar aš pasieksiu
namus? Ne, šabas! Dabar jau pavesiu už pavadžio ir nebeužsnūsiu.
Tiktai kad jis man neišeitų priešais, jau, rodos, ir arklį palikčiau.
Ne, jau dabar pasieksiu namus; aš gi ne koks bailys vaikigalis.
Na, žinoma, jei taip tiesiai tau prieš nosį iš žemės iškiltų, tai
jau... (*Eina prie arklio*)

*Aristarchui davus ženklą, vienas Chlynovo žmonių pastoja jam
kelią*

O va, tai jis... Še tai tau kad nori! Kaip tik čia jam reikėjo!..
Pasuksiu į kitą pusę ir nesidairysiu į šalis. (*Eina į kitą pusę*)

Kitas žmogus jam pastoja kelią

Šit ir kitas! Bet vis tik!..

*Aristarchas išėina iš už daržinės ir duoda ženklą, kad jį
paimtų*

Sit ir trečias! Juk jų čia pilnas miškas! Sitas jau, tur būt, pats tikrasis! Ir girtumas man išlakstė. Saukti ar ne? Kam šaukti. Be girinio, niekas neatsilieps. (*Mojuoja ranka į Aristarchą*) Sita vieta šventa! (*Šnibžda*) Nereikia! Na, dabar kaput!

*Tarnai ima jį už rankų ir veda pas Chlynovą. Kiti atneša vyną
ir stiklinę. Ponas rodo jam ženklais, kad gertų*

Tai vadinasi — aš gert turiu? Bet gal čia kokie apdaviai? Gal nuo jų aš pragaišiu?

Ponas daro neigiamą ženklą

Ar teisingai tu sakai? Na, tai aš, ką gi, išgersiu. (*Geria. Jam dar pripila*) Tai gal ir dar? Nieko, pirmoji nuėjo kaip reikiant. Galiu ir dar. (*Geria*) Dėkojame. Dabar leiskite jūsų paklausti, kas jūs tokie, ar žmonės maždaug, ar kas nors kita?

Ponas (*storu bosu*). Mes plėšikai.

Narkisas. Plėšikai? Nepanašu. Į anuos ne mūsiškius, baisu žodį ištartį, daugiau panašūs, ypatingai tas. (*Parodo į Aristarchą*) Juk tai baisybė, ypač miške ir dar naktį.

Aristarchas. Drebėkl..

Narkisas. Jau ir taip drebu. Visas virpu.

Ponas. Mes iš kitų kraštų.

Narkisas. Taip? Atvažiavote? Ar jūs ir užmušinėjate?

Ponas. Ne.

Narkisas. Na, dabar man ramiau. Ką gi, tas gerai, kad jūs žmonių negalabijate. Bet plėšiate tai jau gerokai.

Ponas. Ne.

Narkisas. Kaip ne? Kodėl jūs neplėšiate? Tai visai be reikalo. Jūs iš kitų kraštų, mūsų žmonių nepažįstate. Mūsų žmonės paprasti, ramūs, kantrūs, aš tau pasakysiu, juos galima apiplėšinėti. Tarp kitko, dargi yra tokių, kurie nežino kur pinigų dėti. Tiesa. Sit Chlynovas, kas gi jo neapiplėšinėja? Jam dar, galima sakyti, geriau dėl šito.

Chlynovas. Kaipgi tu, broliuk mano...

Aristarchas (*rūsčiai*). Tylėkl!

Narkisas (*ponui*). Zinai ką, mielas drauge, įsakyk dar stiklinę atnešti. O tai iš baimės žvarbu darosi.

Ponas linkteli galvą

O jau paskui ką norite su manim darykite. Pas jus ir vynas, tur būt, užsieninis; o mūsų prekyboje, mielas drauge, apgavystė klesti. (*Atneša, geria*) Tai jūs neplėšiate?

P o n a s. Neplėšiam.

N a r k i s a s. Tai ką su mumis darote?

P o n a s. Paimam, nugirdom ir paleidžiam.

N a r k i s a s. Tai labai gerai! Tai gražu!

A r i s t a r c h a s. Patiko?

N a r k i s a s. Kas gali būti geriau? Tai negirdėta, jei kas pasakytų, nepatikėtum.

P o n a s. Nori į mūsų gaują, į plėšikus?

N a r k i s a s. Į plėšikus? O kokia pas jus tvarka? Artelė, ar pas šeimininką už algą?

P o n a s. Už algą.

N a r k i s a s. Valgis savo, ar šeimininko?

P o n a s. Šeimininko.

N a r k i s a s. Tvarka gera. Aš su didžiausiu malonumu, bet šit kas, drauguži... (*Pažvelgęs į Chlynovo žmones*) Ko jie čia stovi? Nuvaryk juos, aš nepabėgsiu. Sėskime ant žolės, aš gerą draugiją mėgstu.

Aristarchas duoda ženklą, žmonės išsivaikšto. Narkisas, Chlynovas, ponas, Aristarchas sėda ant žemės

Šit kas, drauge tu mano vieninteli, nežinau, kaip tave vadina... Aš mielai... bet neisiu.

P o n a s. Kodėl?

N a r k i s a s. Dabar man gyvenimas... Tai gyvenimas! Uogal Rodos, amžinai gyventum. Pirmos rūšies, koks tik begali būti. Šeimininkas mano kvailas. Šit, pasiuntė mane muzikams pievų išnuomoti; aš tai ne per daug dėmesio kreipiu. O su šeimininke mes meiliai ir sutardami gyvename.

A r i s t a r c h a s. Netikiu.

N a r k i s a s. Tikriausiai. Ką jau! Be reikalo nesakyčiau. Ir dėl valgio ir dėl kita ko... visa... Štai tuoj parvažiuosiu... važiuojam pas mane į svečius! Tuoj bematant, brolau, pareikalausiu vyno visokio: raudono, balto, romo... visokio. Ir štai pasakysiu: nešk tūkstantį rublių! Kad bematant čia būtų! Ir atneš!

A r i s t a r c h a s. Meluoja.

Narkisas. Tikrai! Ar tai pirmą kartą! Du atneš, kad tik ji iš vyro nudžiaus. Neapsakomai myli. Sakau tau, draugas mano vieninteli, baisu, kaip myli, žodžių trūksta. Antai neseniai du tūkstančius savo rankomis atnešė. O aš tuoj, draugas mano vieninteli, po pagalviu, į dėžutę... Raktu brakšt, o raktą už kryžiaus. O štai ir dabar, kai tik parvažiuosiu, įsakysiu tūkstantį atnešti, tuoj į dėžutę ir brakšt: todėl, kad aš noriu, draugas mano mielasis, į pirklius išeiti. Tai man būtina, kiek aš save pažįstu. O ką, draugas mielasis, kad taip dar...

Aristarchas. Zinoma, ir tu myli?

Narkisas. Ne tai, kad aš mylėčiau; o šiaip mano jausmams tatau naudinga.

Aristarchas. Prašom! Kad tiktai noras yra, o vyno pas mus pakankamai. (*Pašaukia žmogų*) Sit jie tau ir arklį padės išvesti. (*Zmogui*) Pavaišink jį gerokai. (*Tyliai*) Paskui paguldyk į ratus ir nuvesk iki kelio. (*Narkisui*) Eik su juo, nebūsi nuskriaustas.

Narkisas. Dėkoju už kompaniją. (*Išeina*)

Aristarchas (*Chlynovui*). Na ką, patenkintas? Nėra blogybės, kuri neišeitų į gera. Visa tai gorodničiui išaiškinsiu, kad dėl to sukčiaus nekalti žmonės nekenėtų.

Chlynovas. Gera būtų dabar, broliuk, kokį nors kilmingesnį, kad su juo šampano išgertume.

Ponas. Kokią nors išauklėtą panelę iš instituto!.. Aš tuoj pulčiau ant kelių prieš ją, ir scena iš tragedijos.

Aristarchas. Nagi, einam ant didžiojo kelio, gal kas ir pasitaikys. O čia kas, čia tik tarpkaimė. Sit, matai, maldininkės eina.

Keliu praeina maldininkės

Chlynovas. Su šitais žmonėmis, kokia gali būti, broliuk, pra-moga, vien tiktai gaimaravimas. (*Išeina*)

Paraša ir Gavrila pasirodo kelyje

KETVIRTOJI SCENA

Paraša ir Gavrila

Paraša. Kaip aš pavargau! Visiškai nebėra jėgų! Iš vietos nebegaliu pajudėti, iki miesto nebenuėsiu.

Gavrila. Pailsėkite, Praskovja Pavlinovna; štai šičia aikštelėje prisėskite ant rąstigalių. Ant žolės nesėskite, rasa. Pailsėję pasiginsime saviškius, dar anksti. Dešimtą valandą būsime mieste.

Paraša. Pasėdėkime, nebegaliu paeiti, nebegaliu.

Gavrila. Jūs ne tiek nuo kelionės, kiek nuo jaudinimosi.

Paraša. Aš virstu, virstu.

Gavrila. Leiskite, aš jus prilaikysiu už alkūnės. (*Nuveda ją iki rąstų*)

Paraša. Aš tik esu pavargusi, kai pasimeldžiau, tarsi lengviau pasidarė. Kaip man tau atsidėkoti, aš nežinau. Jei ne tu, aš jokiu būdu nenuėičiau.

Gavrila. Ką čia, juk man pačiam reikėjo.

Paraša. Ne, nekalbėk, aš žinau, kad tu tiktai dėl manęs eini. Galva... rankos ir kojos kaip nesavos, rodos, lyg būtų nutrenktos... Galvoje užesys, bet nieko neskauda, ir taip man gera, malonu, tiktai lyg kas vaidenasi. Kas tai? Ožia, užia, tarsi upė per akmenis arba malūnas... bloga man, Gavriuš, bloga!

Gavrila. Kas jums, brangiausioji? Aš eisiu atnešti vandens, kažkur yra šaltinis.

Paraša. Eik, eik!

Gavrila eina, keliose vietose sušvilpia. Jis bėga atgal

Gavrila. Švilpia.

Paraša. Ką tu? Negirdžiu.

Gavrila. Švilpia miške.

Paraša. Na, ką gi, išdykauja... Eik...

Gavrila nueina. Tuo laiku dar labiau sušvilpia. Iš krūmų išeina ponas ir, pamatęs Parašą, pribėga prie jos; ji išsigandusi žiūri į jį. Keliose vietose pasirodo Chlynovo žmonės

PENKTOJI SCENA

Tie patys, ponas ir Chlynovo žmonės

Ponas. Gražuolel Pagaliau suradau tave. (*Ima ją už rankos*)

Paraša nori bėgti, bet neturi jėgų. Ponas ją prilaiko, apkabindamas vieną ranką

Gavrila (*pasičiupęs didelį pagalį puola ant pono*). Neliesk jos! Mirsiu šitoje vietoje, bet liesti jos neleisiu.

Ponas šauna iš pistoleto. Gavrila krenta

Paraša. Ak, užmuštas, užmuštas! (*Užsidengia rankomis veidą*)
Gavrila (*pasikelia, apsičiupinėja*). Ne, tartum dar gyvas. Tai aš tikriausiai iš baimės. Apkurtino tiktai. Kas gi čia, viešpatiel (*Atsistoja. Ponas duoda ženklą, pribėga žmonės ir išneša Gavrilą*)

Ponas. Tu manęs nepažįsti? O aš seniai tave myliu. Kodėl tu padarei mane nelaimingą? Aš palikau žmones, pabėgau į mišką ir surinkau gaują plėšikų. Pagaliau tu mano rankose. Tu būsi mano. O!..

Paraša (*deda visas pastangas atstumti jį*). Ne, nei Vasia, Vasia!

Ponas. Nori šilko, nori aksomo, briliantų? Viskas tavol Tik mylėk mane.

Paraša (*stengiasi išsilaisvinti, bet jau beveik nebeturi jėgų*). Ak, ne, nei! Nereikia nieko, nereikia! Leisk manel Pasigailėk... Prašau tave, meldžiu tave, pasigailėk manęs. (*Beveik pašnibždomis*) Aš jau ne sau priklausau. Aš jau kitam, aš Vasiai... Vasia, Vasia! (*Nualpsta*)

*Ponas pasodina ją ant suolo prie daržinės ir prilaiko
leina Chlynovas ir Aristarchas*

ŠEŠTOJI SCENA

Paraša, Chlynovas, Aristarchas ir Chlynovo žmonės

Chlynovas. Kokie čia šūviai?

Ponas. Eikite greičiau! Kokią aš gražuolę pagavau. Bet, tur būt, labai išsigando, reikia jai pagelbėti kaip nors.

Chlynovas. Mergikė, broliuk, pirmos rūšies. Sveikinu.

Aristarchas (*pribėgdamas*). Ak, jūs, barbarai. Juk tai mano krikšto duktė Paraša, Kurosliepovo duktė. (*Chlynovui*) Pasiųsk greičiau karietos, aš ją namo parvešiu.

Chlynovas pasiunčia vieną savo žmonių

Jau ir tu, pone, radai ką skriaustil Proto tu, matyt, turi ne daugiau, kaip vaikas. Duokit ją čia, plėšikai, ji mums, girtuokliams, ne poral! Toli gražu nelygi jums. (*Sėda ant suolo šalia Parašos ir vėduoja ją skeptaitė*) Vandens!

Žmonės nubėga vandens

Kaip jūs išdrįsote liesti ją savo purvinomis letenomis. Ji tikras karvelėlis; o jūs mažai kuo geresni už velnius. Šit kuo baigiasi juokail Ir aš, kvailys, sutikau jums pasilinksminimą rengti. Laikas jau man žinoti, kad nė vienas jūsų juokas be nuoskaudos neapsina. Pirmasis jūsų pomėgis — vargšus ir bejėgius skriausti.

Atneša vandens, jis lieja jai keletą lašų ant galvos

Ir taip šita mergytė skriaudžiama, o dar jūs čia. Namuose ją visiškai užpiovė; ištrūko šiaip taip.

Paraša po truputį atsigauja ir klausosi

Keliavo dievui pasimelsti, jo užtarimo paprašyti... Mieguistas tėvas, pakurstytas pamotės, dar ši rytą gorodničiui liepė ją sugauti ir už virvutės su kareiviais perversi per miestą pajuokai; ir žadėjo užrakinti namuose kamaroje kokiam pusmečiui, o jei ne, tai ir visiems metams.

Paraša (pasikėlusi, tarsi kliedėdama). Per miestą su kareiviais? Į kamara? Kur jis? Kur atamanas? Einam! Einam kartul Ir aš su jumis...

Ponas ir Aristarchas. Kur? Kur?

Paraša. Į miestą, į miestą. Aš pati... (*Saukdama*) Nebeplūs jie manęs! Nesėdėsiu aš kamaroje! Padėgsiu aš savo namus iš visų keturių kampų. Einam! Aš jus nuvesiu, aš jus tiesiai nuvesiu. Duokite man ką nors į rankas!.. Šautuvą... Ir ugnies, daugiau ugnies. (*Netenka jėgų*)

Aristarchas. Paraša! Ką tul.. Tesaugo tave dievas! Juk tai aš čia, tavo krikštėvis. (*Nusiima kapišoną*)

Paraša (žiūri į jį). Krikštėvis?

Aristarchas. Taip, taip, krikštėvis! Aristarchas. Pažinai dabar? Mes juokaujame. O čia rangovas Chlynovas. Girdėjai? Pabalda toks. Neturi ką veikti, o pinigų daug, tai ir pramogauja.

Paraša. O kur Gavrila?

Aristarchas (atsigręžia). Kur Gavrila?

Vienas žmonių. Jis ištrūko iš mūsų ir pabėgo.

Aristarchas. Šit dabar perbėgs, visą miestą sukels, na, bet mes arkliais greičiau už jį nuvyksim. Ar žinai, Paraša, Chlynovas Vasią iš kareiviavimo išpirko.

Paraša. Išpirko?

Chlynovas. Keturis šimtus rublių įnešiau.
Aristarchas. O kurgi Vasia? Jis buvo su mumis.
Chlynovas. Kur Vaska? Pašaukit čia Vaską!

Vasia išeina iš giraitės

SEPTINTOJI SCENA

Tie patys ir Vasia

Paraša. Vasia! Vasia! (*Puola jam ant kaklo*)

Vasia. Ką tu!.. Prie žmonių netinka.

Chlynovas. Aš jį dabar sau į dainuotojus nuskysriau.

Paraša (*atsitraukdama*). Į dainuotojus?

Vasia. Ką gi, reikia kuo nors verstis, duoną užsidirbti?

Chlynovas. Aš dabar jį metams į vergovę paėmiau už tuos pinigus.

Paraša (*su siaubu*). Į vergovę?

Aristarchas. Šit kuo pasigyrė! Geradėja! Priverčia žmones juokdariais tapti.

Chlynovas. O nors ir juokdariais, broliuk tu mano, kas man gali uždrausti? Jis žmogus nusigyvenęs; aš už savo pinigus kokiams tik noriu pareigoms, tokioms jį ir paskiriu, o gal ir jam pačiam tas patinka. Juokdariu parsisamdė, juokdariu ir turi būti. Vaska, žinok savo vietą. Į užpakalinį stalą! Panele, ar jūs norite, kad mes jus palinksintumėm? Tuoj galiu sukomanduoti linksmają. Ei, žmonės! Vaska, imk būgnelį, pritūpk!

Vasia pasitraukia

Paraša (*su ašaromis*). Vasia! Vasia!

Vasia (*prieidamas prie jos*). Ko tau?

Paraša. Vasia, kodėl tu pinigus priėmei?

Vasia. O ką gi, į kareivius?..

Paraša. Taip, taip. Aš jau ir pasimeldžiau... Aš pasiryžusi. Taip, taip, į kareivius... Skaudu, bet užtat garbinga. Juk pasiryžome mes; juk susitarėme; tu norėjai... Argi tu... argi tu...

Chlynovas. Vaska, žinok savo vietą.

Vasia atsitraukia

Paraša. Argi tu... pabūgai?

Vasiai paduoda būgnelį, jis jį ima tylėdamas

Atsakyk! Atsakyk man! Pabūgai? Išsigandai?

Vasia piktai papurto būgnelį

Toksai gražus, toksai šaunus ir pabūgai, šit, su būgnu stov! Cha, cha, cha! Štai kada aš įžeista! Kas aš? Kas aš? Jis šokėjas, o aš kas? Paimkite mane kas nors. Aš dėl jo tiktai gyvenau, dėl jo sielvarlą kenčiau. Aš, turtingo pirklio duktė, kareivio žmona norėjau būti, kareivinėse gyventi, o jis!.. Ak, krikštatėvi! Stiprybės man! Stiprybės man reikia... O nėra. Plakė mane likimas, plakė... o jis... o jis... pribaižė. (*Krenta Aristarchui į rankas*)

Aristarchas. Greičiau arklus! Kad tik duotų dievas gyvą parvežtį! Vargšė tu, vargšė kankinė!

PENKTASIS VEIKSMAS

Pirmo veiksmo dekoracijos. 10 valanda vakaro

PIRMOJI SCENA

Matriona išeina iš priebučio ir eina į kiemą, Kuroslieповas po valandėlės išeina ant priebučio, Silanas prie vartų

Kuroslieповas. Matriona!

Matriona. Ko dar? Kaip auklei nuo mažo negalima atitraukti. Pabudo, matyt, prasikrapštė akis.

Kuroslieповas. Eik čia!

Matriona (*grįžta*). Na?

Kuroslieповas. Kam tu mane vieną palieki? Juk naktis.

Matriona. Jei naktis, tai ir miegok! Ko dar?

Kuroslieповas. Miegoti tai miegoti. Bet man neramu... Kur Narkisas?

Matriona. Nesisielok, atsiras. Narkisas ne adata; tą pametęs, tai negreit surasi.

Kuroslieповas. Kokia čia tvarka? Kaipgi jis gali? Į sprandą, matyt, jam reikia. Seimininko reikalais pasiūstas ir buvo pasakyta..

Matriona. O jei jis namie?

Kuroslieповas. O kodėl nepasirodo?

Matriona. O jei jis miega? Jis gi taip pat žmogus, ar ne?

Kuroslieповas. Vadinas, jis neblavus?

Matriona. O tu andai blavus grįžai iš Chlynovo? Prieš tave sėdėjo žmogus ir už pečių laikė. Ir dar dieną, per miestą.

Kurosliepovas. Kiekvienas žino, kad aš šeimininkas. O kas jis?

Matriona. Koks šeimininkas, tokie ir tarnai. Iš ko gi jie pavyzdį turi imti, kad ne iš šeimininko?

Kurosliepovas. Ko tu čia man akis dumi? Aš dar ne visiškai proto netekau. Privalo atsakymą duoti ar ne, jei pasiūstas su reikalais? Sakyk, privalo ar ne?

Matriona. Argi ryt nebus jums visos dienos. Pasikalbėsite. Pagaliau juk tai ne valstybiški reikalai.

Kurosliepovas (*išgąstingai*). Matriona! Matriona!

Matriona. Kas tau?

Kurosliepovas. Žiūrėk į viršų! Pažvelk čia!

Matriona. Ak! Kaip tu, Pavlinai Pavlinyčiau, taip staiga moteriai! Juk tai baisiai išgąsdinti gali! Mes tokios silpnos, kad jei kas nors, koks mažmožis!.. Tu man tokiu būdu gali priepuolį įvartyti. Vos širdis neiškrito. Stoviu vos gyva, visa kaip pritrenkta.

Kurosliepovas. Žiūrėk aukštyn, sakau tau!

Matriona. Kodėl?

Kurosliepovas. Griūva?

Matriona. Kas gi griūva, apdujėli tu?

Kurosliepovas. Dangus.

Matriona. Na, užteks! Pašnekėjai, ir užteks. Eik miegoti! Jėgų aš nebeturiu su tavim. Tiktai suriš tave ir į bepročių namus. Kaip gali dangus griūti, kad jis pritvirtintas. Pasakyta: dangaus skliautas... Eik miegoti! Keliuk be jokių kalbų. Nė minutės su tavimi nėra ramybės.

Kurosliepovas (*nueidamas*). Miegoti tai miegoti. Einu jau

Matriona. Ką ten už aulo slepi?

Kurosliepovas. Pinigus.

Matriona. Ar daug?

Kurosliepovas. Pridėjus rublį, bus šeši šimtai keturiasdešimt.

Matriona. Iškris dar iš bato, paskui vėl bus istorija.

Kurosliepovas. Ne, dabar jau aš juos, žinai, kur? Miegamajam maišelis su riešutais, tai aš juos į riešutus, giliai į apačią, tegu iki rytojaus. Ten, riešutuose, bus saugiau. (*Išeina*)

Matriona. Silantijau!

Silanas (*prieidamas*). Ko tau?

Matriona. Kaip Narkisas?

Silanas. Nieko, atsipeikėjo. Sukuojasi dabar.

Matriona. Kur jis taip?

Silanas. Ar nėra tam vietos. Kad tik noras būtų! Su mužikais derėjosi, su valsčiaus vyrija.

Matriona. O tai kas?

Silanas. Taigi. Mužikams dar nei šita dūma, nei senatas nepastatydinti; tik vienas pastatas ir yra, kur aptariamai visuomenės reikalai.

Matriona. Tai šit kas?

Silanas. O tai ką gi? Tokia jau tvarka, ne mums ją keisti. Vadinas, spręsk pati, kodėl taip išėjo. Ana kur ir jis, Narkisas! *(Nueina į šalį ir paskui išeina už vartų)*

Ieina Narkisas

ANTROJI SCENA

Matriona ir Narkisas

Matriona. Ak, tu padauža! Ak, tu padauža! Palauk, klius tau nuo šeimininko.

Narkisas. Nelabai baisu. Negąsdink tu manęs! Aš ne tokias baisybes šiandien mačiau ir tai neišsigandau. Kad taip tave antai į tokias baisybes, pažiūrėčiau, ką tu pasakytum. Vienas buvo tokiais batais, kad vien tik nuo jų tau širdis apmirtų. O jau kokios skrybėlės. Ir visos su plunksnomis. O vienam maišas ant galvos, gelumbinis.

Matriona. Po tokio lėbavimo maža ką gali sapnuoti. Dviem dienom užteks pasakoti.

Narkisas. Na jau aš geriau žinau, prisisapnavo man, ar ne. Nors aš ir nelabai išsigandau, bet visą mane tarsi kas laužyte laužo; man dabar duok ką nors gero išsipagiriojimui...

Matriona. Ką tau duoti?

Narkisas. Romo butelį, o gal du... Ką nors šilto nakčiai.

Matriona. Tau geriau būtų liepžiedžiai.

Narkisas. Neplepėk niekų! Kodėl romelio neišgerti? Labai jau čia reikalinga šitą skystį į pilvą kliunkinti. Pasakyta tau: romo Aš savo natūrą geriau žinau.

Matriona. Kurgi aš gausiu?

Narkisas. Eik ieškoti! O jei nesurasi patamsyje, tai užsidek žiburį.

Matriona. Šitokio Erodo, kaip tu, dar pasaulis nematė.

Narkisas. O su romu dar ir tūkstantį rublių man sučiupk; apskaičiavau, kad man dabar lygiai tūkstančio rublių trūksta.

Matriona. Ne, ne, nei Jokiū būdu! Nė mur-mur!

Narkisas. Aš ir nemurmu, aš tau aiškiai sakau. O jei ne, tai aš tavęs nė per slenkstį pas save neleisiu. O rytoj, kai duosiu šeimininkui ataskaitą, visus tavo reikaliukus, kaip ant delno.

Matriona. Ar ne aš tave, kerėpla, iš visų pusių malonėmis apipyliau? Ir tau negaila savo geradarės?

Narkisas. Kelintą kartą aš jau tau sakau, kad aš gailėsčio neturiu. Ir nepasikliauk tu mano gailėstingumu.

Matriona. Ak, žudytojau, žudytojau!

Narkisas. Tyliau, tu, nedaryk sarmatos per anksti.

Matriona. Kur aš tiek pinigų gausiu?

Narkisas. Na, jeigu ir truks rublio kito, aš jau atleisiu.

Matriona. Tai kaip aš pas tave ateisiu? O jei Silantijus pamatys?

Narkisas. O štai ką tu padaryk: paimk vyro apsiaustą arba durtinį ir apsivilk, o ant galvos skrybėlę. Silantijus, jeigu ir pamatys, tai pagalvos, kad pats šeimininkas eina manęs barti. O aš einu virdulio užkaisti, reikia šilumos...

Nueina į fligelį, Matriona į namus, Silanas išeina iš už vartų

TREČIOJI SCENA

Silanas, paskui Matriona

Silanas. Kiekvienas sau nuėjo. Neregėtas dalykas! O gorodničius laukia. Reikėtų nueiti ir pasakyti, kad eitų namo. Užteks jau, girdi, tau naktimis!.. Keliauk jau geriau namo, žmogeli bėdinas! Juk kad ir jų, irgi užsiėmimas. Kaip nepagailėsi! Turčius dabar miega, o tu saugok jį. Saugok, kaip kokį gerą! O dar, žiūrėk, ir nubaus. Šito nepastebėjai, aną pražiopsojai... Mat, turčiui poilsis reikalingas. O kodėl gi jam poilsis? Gal jis jau taip persidirbo? Prisiėgėrė, prisivalgė ir į duknas, kaip rąstigalis, ar kelmas koks. Tarnybos jokios neėjo, žygiuočių iš krašto į kraštą neklampojo, giltinei į akis nežiūrėjo; guli kaip meitėlis ir dar sako: tu

mane nuo visokių negandų sergėk! Kam kam, bet man to mūsų senioko gaila. Visų pirma senas, kariuomenėje suluošintas...

Įeina Matriona, vyrišku apsiaustu ir skrybėle

Kokie čia dyvai! Šeimininkas išėjo! Labai jau man nuostabu, šituo laiku su dalba ir tai jo neprikelsi. (*Prieina prie Matrionos*) Kas tau? Nesinori miego, ar ką? Gali nesirūpinti, aš čia.

Matriona (pakeitusi balsą). Eik už vartų! Kas čia nepaprasta!

Silanas. Liepi už vartų? Buvome ir už vartų.

Matriona. Sakau, kad eik.

Silanas (sau). Eh! Šit, koks čia reikaliukas! (*Matrionai*) Einu, einu, šeimininke: visą naktį prie vartelių sėdėsiu — būk ramus. (*Eina prie vartų*)

Matriona nueina pas Narkisą

Gudrauj! Neapgausi. Per trumpi žingsneliai, kojos pinasi. Ką ji ten rankose? Kažkokį maišelį... Tur būt, riešutų Narkisui neša, pažaišti. (*Prieina prie vartelių ir atidaro juos*)

Įeina Aristarchas ir Paraša

KETVIRTOJI SCENA

Silanas, Aristarchas, Paraša

Silanas. Kokie vėjai tave čia?

Aristarchas. Šarka ant uodegos atnešė. Nuėjo?

Silanas. Kas? Keliauk, brolau, keliauk. Tau nėra ko čia rūpintis. Jei kas ir būtų, tai mes su šeimininku savo tarpe... Neverta visiems ištriūbyti.

Aristarchas. Nesiožiuk prieš mane! Mane gorodničius atsiuntė, mudviejų susitarta.

Silanas. Tai taip ir reikėjo sakyti! Nuėjo, brolau, nuėjo. (*Parašai nusilenkęs*) Iš atlaidų?

Paraša. Dievas atsiuntė mums savo malonę, dėduli Silantijau.

Aristarchas (Parašai). Na, eik, gražuole, į savo lizdelį, nleko nebijok, savo galva atsakau. Bus bėdos, tiktai ne tau. Ant tėvo nerūstauk. Jis ne tiek iš piktumo, kiek iš silpnumo. Ką pada-

rysi! Nakties gegutė viską perkukuoja. O tavo piktadarei — dievas duos — liežuvį priversime.

Paraša nueina į namus

Silanas (*garsiai*). Budėkl

Įeina Gradobojevas, Vasia, Sidorenka, keletas sargų ir invalidų kareivių

Gradobojevas (*Sidorenkai*). Pastatyk sargybą prie langų, prie durų, prie vartų, kad nė musė nepralėktų. Cho, cho, chol Dingusių pinigų nesurandi! Pinigų nesurandi! Štai aš jam parodysiu, kaip nesurandu. Surasiu aš jam taip, kad nosimi susidurs su pinigais. Žiūrėk, sakysiu, žiūrėkl Nesurandu? Matai dabar? O štai, kad tu daugiau neįžeidinėtum senų užsitarnavusių karininkų, aš dabar tuos pinigus į kišenę. Sidorenka, pasiėmei popieriaus nutarimui rašyti?

Sidorenka. Pasiėmiau, jūsų prakilnybe.

Gradobojevas. Liudytojai čia?

Sidorenka. Už vartų sėdi, jūsų prakilnybe.

Gradobojevas (*Silanui*). Dabar duok mums šeimininką.

Silanas. Žadinti, ar ką? Bet kokia mums iš jo nauda? Kai mieguistas, tai lyg musmirių apsiėdęs!

Kurosliepovas išeina ant priebučio

PENKTOJI SCENA

Tie patys ir Kurosliepovas

Silanas. Šit kur ir jis pats... Dabar ką nori su juo...

Kurosliepovas (*priebutyje*). Štai tau ir riešutai! Matrional Matriona, ar tu nematei, kur riešutai? (*Pažvelgęs į viršų*) O, viešpatiel! Vėl griūval Va, va... Ne, negriūva, o lygiai per pusę perskilo...

Silanas (*Gradobojevui*). Girdite, ką kalba?

Kurosliepovas. Matrional Silanai! Eil! Ar yra čia gyvų žmonių?

Matriona pasirodo fligelio tarpduryje

Sidorenka (*užstodamas jai kelią*). Negalimal

Matriona. Ai! (*Sugrįžta į fligelį*)

Kurosliepovas. Kažkas kažką piauna. Šit ir gyvenk čia, kad nori. Namie vagystės, o kieme ir visur galvažudybės; aiškūs dalykas, kad jau paskutinės dienos; dangus suaižėjo...

Gradobojevas. Užteks jau tų pranašysčių! Eikš čionai, mes seniai tavęs laukiam.

Kurosliepovas. O tu kas toks?

Gradobojevas. Krapštykis, sakau tau. Gaišti nėra kada.

Kurosliepovas. Al Tai tu čia! Na tai man palengvėjo dabar. Vėl pas mane, brolau... Visą maišelį su riešutais...

Gradobojevas. Atsiras.

Kurosliepovas. Tu visados tik — atsiras, o niekas neatsiranda. Pažadams tik jūs...

Gradobojevas. Na, tai žinok gi, tavo pinigai atsirado, tik paimti juos nelengva.

Kurosliepovas. Iš ko?

Gradobojevas. O štai pats pamatysil Einame kartu.

Kurosliepovas. Einame.

Gradobojevas. Žigunovai, imk sargybinius. Marš pirmyn.

Žigunovas ir keletas kareivių žengia prie fligelio

Kurosliepovas. Palauki

Gradobojevas (*Žigunovui*). Sustotil!

Žigunovas susloja

Kurosliepovas. Šit, ko aš noriu tave paklausti, kad man ramiau būtų... Pažiūrėk aukštyn.

Gradobojevas. Žiūriu.

Kurosliepovas. Perplyšo dangus? Taip truputį įstrižai?

Gradobojevas. Ar aš astronomas koks, ar ką? Ir be tų dalykų man rūpesčio iki kaklo. Jei perplyšo, tai reikia pataisyti. O mums kokia bėda? Marš!

Duryš į fligelį atsidaro, ant slenkščio pasirodo Matrona, su Kurosliepovo apsiaustu ir skrybėle

Sidorenką (*neleisdamas jos*). Negalima.

Kurosliepovas. Šit kur mano mirtis pagaliau! Jau kokių dyvų su manim buvo, bet šitokio tai dar ne. Jau matyt, drauguži

tu mano, nors kažką daryčiau, vis vien nebeištrūksiu. Tik pažiūrėk! Stai šičia su tavim aš, o ten ant slenksčio taip pat aš.

Matriona, pamačiusi vyrą, pasislepia fligely

Gradobojevas. Dar daugiau pamatysi! Marš!

Zigunovas su kareiviais nueina į fligelį, o paskui juos Gradobojevas ir Kurosliepovas

Aristarchas (*Vasiai*). Dabar tavo reikalai, Vasilijau, taisosi.

Vasia. Dabar jau aš griežtai, tenedrįsta manęs niekinti. Aš iš jo už garbės nuplėšimą... Jis mane norėjo į kareivius, aš dėl jo malonės buvau priverstas vergovėj atsidurti. Dabar jau aš dėl šitos priežasties drąsiai galiu reikalauti jo dukters. Nors mes žmonės menki, bet mūsų murzinti taip pat negalimal! Ne, jau dabar duok dukterį. Visi žino, kad aš pas ją per tvorą laipiojau, mieste tai nenuslėpsi. Na, gal būt, aš jai ir jaunikis! Pas mus tokia tvarka.

Aristarchas. Daryk, brolau, taip, kaip tau geriau.

Vasia. Koks mano charakteris, dėduli Aristarchai! Baisus! Nesileidžiu skriaudžiamas ir gana.

Iš fligelio ateina Gradobojevas, Kurosliepovas, Matriona, surištas Narkisas, Zigunovas ir kareiviai

ŠEŠTOJI SCENA

Gradobojevas, Kurosliepovas, Matriona, Aristarchas, Vasia, Sidorenka, Zigunovas, Silanas, Narkisas, kareiviai

Gradobojevas (*Kurosliepovui*). Dabar supratai?

Kurosliepovas. Kaip nesuprasiu, juk ne vakar iš vystyklų. Na, tai kaip, Matriona Charitonovna?

Matriona. Argi aš savo valia? Aiškus dalykas, nevidonas prigąsdino. Tai jam vienam reikia visą kaltę ir skirti. Suglumino jis mane, suglumino, tai ir... Kaip aš jam priešinaus, laikiausi iš visų jėgų, kaip bejmanydama, bet, žinoma, stiprus... Kalnai kartais susvyruoja, o ką gi mes, nuodėmingi ir silpni žmonės.

Kurosliepovas. Taip? Kalnai... Vakar čia mums skelbėte, kad jums pas tėtušį nepalyginamai geriau, kad ten apie jus visi išsijuoš laksto; tai jūs dabar tenai ir keliaukite.

Matriona. Tai jau žinoma, turiu gi aš kam nors pasiguosti. Kas mane čionai užtars? Nors savo gimdytojams pasiskųsiu, kad jūs man tiek gėdos pridarėte. Visą gyvenimą man buvote nevidonu, nieko kito ir dabar aš iš jūsų negaliu laukti. Bet bus dar didelė byla mūsų su jumis.

Kurosliepovas. Nieko, nebaisu. Jums dabar geriau būtų kol kas iš gėdos nosį į pagalves paslėpti, o ryt, kai tik švis, mes jus ir išdanginsime.

Matriona išeina

Gradobojevas. Na ir puiku, bravo vyras.

Kurosliepovas (Narkisui). Na, o tu kaip?

Narkisas. Na ką, taip.

Kurosliepovas. Juk tavęs dabar nepagirs.

Narkisas. Na, vėliau kas bus, tas bus, o dabar tai bent pagyvenau savo malonumui. Gaila, kad aš ten į plėšikus neišėjau! Ten tai tikrasis mano užsiėmimas.

Gradobojevas. Na, tai kaip su juo? Nutarimą rašyti ir bylą pradėti pagal tvarką?

Kurosliepovas. Dar ką, labai čia reikalinga popierių peizoti. Liepk nuvesti į areštinę, vietoj Vaskos atiduosim į kareivius, ir šabas!

Gradobojevas. Sidorenka, vesk į areštinę ir paleisk liudytojus. Ei, jūs, kareiviai! Marš namo.

Kareiviai išeina ir išsiveda Narkisą

Vasia. Ką gi, pagaliau! Už ką jūs ant manęs, matot, aš iš tikrųjų nekaltas žmogus. Argi skriausti gera?

Kurosliepovas. Cia, brolau, kaltas esu. Baisiai pasiskubinau. Kareiviui tai tu būsi, tiktai ne dabar. Na ką gi, jei tu nekaltas žmogus, tai pavaliūkiau trupučiuką, kol neatėjo eilė.

Gradobojevas. Na, pinigai tavo pas mane, mudu juos ryt perdalysim. Atsimeni susitarimą, atsimeni skriaudą; mudu sąskaitas išlyginsim, o dabar gera būtų po darbo gerklę praplauti, radinį aplaistyti.

Kurosliepovas. Dėduk Silantijau, nueik pasakyti, kad mums šnypščiančio paduotų.

Silanas išeina

Gradobojevas. Štai dabar tu gyvensi tvarkingai, šeimininkaus tau duktė, tik paimk gerą žentą į namus
Kurosliepovas. Duktė! Duktė gi pabėgo!
Gradobojevas. Šitą tu sapnavai.
Kurosliepovas. Na, ką čia dar!
Aristarchas. Kalbėkit!

[eina Silanas]

Kur duktė?

Silanas. Kurgi ji bus! Žinoma, namie.

[eina Paraša su buteliu vyno ir su stiklinėmis ant padėklo]

Šit kur ji, vyną neša.

SEPTINTOJI SCENA

Tie patys ir Paraša

Kurosliepovas. Palauk! (*Pasiveda Gradobojevą į šalį*) Štai ką aš labai norėčiau tave paklausti; būk draugas, atvirai pasakyk man, ar aš jau visai netekau proto, ar dar rusena manyje kokia kibirkštėlė? Jeigu jau aš visai, tai jūs geriau mane už grotų, kad čia tarp žmonių nesimaišyčiau.

Gradobojevas. Pažvelk į mane! Dar anksti už grotų, dar pasilinksmink. Kai bus laikas, aš tau pasakysiu.

Kurosliepovas. Na, gerai. (*Parašai*) Vaišink svečius. Mokykis šeimininkauti.

Paraša pripila stiklines ir pirmiausia paduoda Aristarchui

Štai ir matyti, kad dar kvaila. Reikia pagal laipsnius.

Paraša. Aš jūsų laipsnių nežinau; pirmiausia duodu tam, kas mane labiausiai myli. Jeigu jau aš šeimininkė, tai tu manęs nemokyk. (*Prineša Gradobojevui*).

Gradobojevas (*geria*). Iš tikrųjų, brolaus, išleisk ją už vyro; laikas, iš visko matyti, kad laikas.

Paraša prineša tėvui

Kurosliepovas. Nori tekėti?

Paraša. Kodėl gi nei Tik aš iš anksto įspėju, kad paskui nesibartume: išleisk mane už šito, kurį aš pati pamilsiu. O tu manęs varu nevaryk. Jeigu aš ištekėsiu prieš savo valią ir dar su tokia širdimi, tai gero nelauk.

Gradobojevas. Štai kokia jil! Sakau, išleisk greičiau už vyro!

Smarkus beldimas į vartus

Silanas. Kas čia dar! (*Atsklendžia*)

[bėga Gavrila

AŠTUNTOJI SCENA

Tie patys ir Gavrila

Gavrila (*nepastebėjęs Parašos*). Brangieji! Jėgų man trūksta! Pavlinai Pavlinyčiau! Och, uždusau! Kokia nelaimė!

Kurosliepovas. Iš kartuvių ištrūkai, ar ką?

Gavrila. Dar blogiau. Juk pagrobė, iš rankų pagrobė.

Kurosliepovas. Ką?

Gavrila. Dukrelę jūsų, brangiausiąją Praskovją Pavlinovną. Aš tik prie jos, o jis mane tracht iš pistoleto. Ką čia aš! Aš dėl jos gyvybę atiduočiau, bet neužmušė, neužmušė.

Kurosliepovas. Matau, kad neužmušė.

Gavrila. Du kaimus pralėkiau, visą mišką išieškojau — nėra, pagrobė. Tiesiai iš rankų, iš rankų... Brangusis Pavlinai Pavlinyčiau! (*Lenkiasi*)

Kurosliepovas. Ką man dabar su juo? Nebent vandeniu pamėginti iš rėckelės?

Gavrila. Brangieji mano! Mieliausieji! Kokia dabar mano sąžinė! Kas man už viską pasaulyje buvo brangiausia, ką aš saugojau labiau negu akies vyzdį... visą dienele... rodos, šit kiekvieną dulkelę būčiau nuo jos nupūtęs — ir staiga ją iš manęs...

Kurosliepovas. Na, Gavrilka, atrodo, kad mudviem su tavim tenka ant vienos šakos sėdėti.

Gavrila. Atleiskite jūs man, dėl dievo. Aš tik pasakyti užbėgau, o man tai jau vienintelis galas... Nuo tilto, nuo tilto! Nuo pat vidurio... Atleiskite, pravoslavai, jeigu aš ką nors... (*Pamatęs Parašą*) Ak! (*Nori bėgti*)

Silanas (*sulaiko*). Palauk! Kur? Jau išdykauji, dabar ant tilto!.. Kas čia per neganda! Ir neleisiu... Nieko šitame gero nėra, jau patikėk manim.

Aristarchas prieina prie Gavrilos, šnibžda į ausį

Paraša. Nieko, praeis. Tai jis iš sielvarto, kad vietą jam atsakote. (*Priņeša Gradobojevui*) Prašau!

Kurosliepovas. Tu mums dar butelj... .

Paraša. Tuoj paduosiu. Dėduk Silantijau! Paimk iš priemenės dar butelj.

Silanas išeina

Štai aš pirm pradėjau kalbėti, bet nebaigiau. (*Tėvui*) Tu man duok tvirtą pažadą, kad už nemylimo varu nevarysi.

Gradobojevas. Taip, o mes pabūsim liudininkais.

Kurosliepovas. Dėl manęs nors ir tuoj. Na, sakyk, kuris tau mielas, už to ir eik.

Paraša. Kuris man mielas? Argi pasakyti? Gerai, pasakysiu! (*Ima Vasių už rankos*) Štai kuris man mielas.

Gavrila (*šluostosi ašaras*). Na, va ir dėkui dievui!

Vasia. Tai tu dabar tiesiai sakyk.

Paraša. Aš tiesiai ir sakysiu. (*Tėvui*) Štai kaip man mielas šitas žmogus: kai tu norėjai jį atiduoti į kareivius, ir tada aš buvau pasiryžusi už jo tekėti, nesibijojau kareivio žmona būti.

Gavrila. Štai ir puiku, viskas laimingai.

Paraša. O dabar, kada jis laisvas, kada aš turėsiu ir pinigų, ir kraitį, ir nebebus, kas mums trukdo...

Gavrila. Na, ir duok dieve!

Paraša. Dabar aš eičiau už jo, bet bijau, kad jis, palikęs žmoną, į šokėjus išeis. Ir neisiu aš už jo, nors tu mane nuo kojų iki galvos auksu apipilk. Nesugebėjo jis manęs paimti vargšės, nepaims ir turtingos. O išeisiu aš šit už ko. (*Paima Gavrila*)

Gavrila. Ne, ne. Jūs apsirikote. Visai ne tai.

Paraša (*tėvui*). Neišleisi tu manęs už jo, tai mes pabėgsim ir susituoksime. Pas jį nė grašio, pas mane taip pat. Tai mums nebaisu. Mums nuo darbo rankos nenutruks, nors ir rinkoje supuvusiais obuoliais prekiausime, bet į vergovę niekam neparsiduosime! O brangiausia man už viską štai kas: aš tikrai žinau, kad jis mane

mylės. Vieną dieną aš jį mačiau, ir visam gyvenimui aš jam savo sielą pavesiu.

Gavrila. Tai neįmanoma, susimildama, ką jūs!

Paraša. Kodėl gi?

Gavrila. Koks aš jums jaunikis! Argi aš esu tikras žmogus, toks, kaip ir visi.

Paraša. Kaipgi netikras?

Gavrila. Taip, aš nepilnas žmogus. Aš jau per daug esu gavęs per pakaušį ir anksčiau, ir iki šios dienos; labai daug jausimų, kurie pridera žmogui, man yra žuvę. Nei aš tiesiai eiti, nei žmonėms į akis žiūrėti — nieko negaliu.

Gradobojevas. Nieko. Po truputį pasitaisyti.

Kurosliepovas. Na, ką gi, eik už Gavrilkos. Vis tik mūsų namuose bus daugiau garbingumo, negu iki šiol buvo.

Paraša. Dėkui tau, tėveli, kad mane našlaitę atjautei. Daug metų praėjo, o aš pirmą kartą tau lenkiuosi su tokiu jausmu, kaip reikia dukteriai. Ilgai aš tau svetima buvau, bet ne aš kalta. Aš nenoriu tau savo meilės primesti, bet jei tu ją brangini, tai mokėk ir saugoti ją. Krikštatėvi, mes tave paimsime vietoj Narkiso. Persikelk pas mus ryt.

Silanas atneša vyno

Kurosliepovas. Tu jau manęs nebesiklausi?

Paraša. Ko nežinau, tai pasiklausiu, o ką pati žinau, tai kam klaustis.

Kurosliepovas. Na, gerai, šeiminkauk, šeiminkauk!

Paraša (*paduodama vyną*). Prašome!

Gradobojevas. Pasveikink jaunikį su nuotaka!

Kurosliepovas. Ką gi, vaikučiai, duok dieve, kad jūs būtumėt laimingesni už mus.

Gavrila. Nuolankiausiai dėkojam. (*Parašai*) Nejaugi tai tiesa?

Gradobojevas. Jau dabar išgėrėme, vadinasi, nuspręsta.

Kurosliepovas. Kiek šitas mėnuo dienų turi, 37 ar 38?

Gradobojevas. Še tau! Baisiai jau ilgas.

Kurosliepovas. Tai jau ilgas.

Gradobojevas. Kam čia skaičiuoti. Kiek dienų bebūtų, kiekvieną reikia išgyventi iki sekančios.

Kurosliepovas. Aišku savaime, reikia. Na ir nelaimingas jis man. Koks bus sekantis? Kokių dalykų man atsitiko šį mėnesį! Vagystė, skolų nemoka; vakar man pasirodė, kad pasaulio galas prasideda; šiandieną — dangus griuvo, sapnuodamas du kartus pragare buvau.

Gradobojevas. Pripažino vertu?

Paraša. Na, brangieji svečiai, tėvui, aš matau, jau laikas miegoti; nukalbėti jau pradeda.

Gradobojevas. Na, likit sveiki! Kada sutartuvės?

Paraša. Leiskit mums truputį apsitvarkyti; išsiuntinėsim pakvietimus. Lik sveikas, krikštatėvil! Lik sveikas, Vasia! Nerūstauk, aplankyk mus.

Visi išeina

(*Tėvui*) Na, lik sveikas, tėtusi! Miegok, tesaugo tave dievas! O aš dabar susilaukiau gražiųjų dienų, aš dabar visą naktelę čia valioje po medžiu prasėdėsiu su mieluoju draugužiu, išsikalbėsiu iš širdies, kaip man, mergelei, patiks. Ciulbėsime mudu kaip lakštutės, iki skaidriosios aušros. Paukšteliai atbudę užtrauks savo giesmeles, na, tada jau jų valanda prasidės, o mes išsiskirstysime po namus.
(*Apkabina Gavrila*)

Sėda ant suolo po medžiu

1869 m.